

INTEGRAAL JEUGDBELEID
GEMEENTE EDAM-VOLENDAM

- eindrapport -

drs. F. Kriek
dr. M.C. Paulussen-Hoogeboom

Amsterdam, mei 2007
Regioplan publicatienr. 1550

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 - 5315315
Fax : +31 (0)20 - 6265199

Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan
Beleidsonderzoek in opdracht van
Rekenkamercommissie Edam-Volendam.

INHOUDSOPGAVE

1	Onderzoek integraal jeugdbeleid	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel en vraagstelling	2
1.3	Werkwijze	3
1.4	Leeswijzer	4
2	Het integraal jeugdbeleid van de gemeente Edam-Volendam: een reconstructie	5
2.1	2001	5
2.2	2002	6
2.3	2003	6
2.4	2004	12
2.5	2005	13
2.6	2006	20
2.7	2007	24
3	Beleidsanalyse integraal jeugdbeleid Edam-Volendam.....	25
3.1	De analytische invalshoek	25
3.2	De inhoudelijke beleidsanalyse.....	29
3.3	De beleidscyclus van het integrale jeugdbeleid	32
3.4	Regie en organisatie van het integrale jeugdbeleid.....	33
4	Conclusies en aanbevelingen.....	37
4.1	Feitelijke ontwikkelingen in het beleid.....	37
4.2	De effectiviteit van het gevoerde beleid	39
4.3	Aanknopingspunten voor verbeteringen	44
Bijlage 1	Geraadpleegde beleidsstukken	47
Bijlage 2	Geïnterviewde personen.....	49

1 ONDERZOEK INTEGRAAL JEUGDBELEID

1.1 Aanleiding

Integraal jeugdbeleid als thema van eerste rekenkamercommissie-onderzoek

De rekenkamercommissie van de gemeente Edam-Volendam is sinds 18 mei 2006 in functie en bestaat uit vier fractieleden (twee uit de coalitiepartijen en twee uit de oppositiepartijen) en een externe voorzitter. Het werkplan¹ van de rekenkamercommissie vermeldt dat de rekenkamercommissie onderzoeken initieert die gericht zijn op het toetsen en het verbeteren van de rechtmatigheid, de doelmatigheid en vooral op de doeltreffendheid van het gemeentelijke beleid en de gemeentelijke organisatie. Als onderwerp voor haar eerste onderzoek heeft de rekenkamercommissie gekozen voor het integraal jeugdbeleid.

Contouren integraal jeugdbeleid

Integraal jeugdbeleid en met name de zorgkant van het beleid, staat de afgelopen jaren in het brandpunt van de politieke en publieke belangstelling. De jeugdzorg is van oudsher een beleidsterrein waarop het rijk, de provincies en de gemeenten elk afzonderlijk beleid formuleren en uitvoeren, een groot aantal uitvoerende instellingen actief is en de samenwerking en onderlinge afstemming soms ver te zoeken is.

In het jeugdbeleid en met name in de zorg- en hulpverleningskant wordt de komende jaren fors geïnvesteerd. De nieuwe wet op de jeugdzorg benoemt de gemeentelijke jeugdzorgtaken (informerende, signalerende, toegang verschaffen, coördinerende en lichte hulp bieden) en dicht gemeenten dus vooral taken toe in de preventieve en zorgtoeleidende sfeer. De verbindende schakel met de provinciale jeugdzorg moet worden gerealiseerd. Tegelijkertijd worden gemeenten geacht ook op andere terreinen aandacht voor jeugd te hebben en jeugdbeleid (als facetbeleid) te formuleren en uit te voeren. Al met al verrijzen hier de contouren van een integraal jeugdbeleid, zonder dat dat vanuit het Rijk als zodanig expliciet is benoemd. Daar waar voor het integrale veiligheidsbeleid allerlei modellen zijn ontwikkeld (zie onder meer het kernmodel integrale veiligheid van de VNG), is dat voor het jeugdbeleid niet het geval.

¹ Het werkplan van de rekenkamercommissie Edam-Volendam is vastgesteld op 16 oktober 2006 en is te vinden op de website van de gemeente.

1.2 Doel en vraagstelling

De rekenkamercommissie heeft RegioPlan Beleidsonderzoek opdracht gegeven het onderzoek naar het integraal jeugdbeleid uit te voeren.

De doelstelling van het onderzoek was drieledig:

1. vaststellen welk beleid vanaf 2001 is gevoerd (beleidsreconstructie);
2. benoemen hoe effectief dit beleid is geweest (effectiviteitsbepaling);
3. aanknopingspunten voor verbetering aandragen (rendementsverbetering).

Bij bovengenoemde doelstellingen passen de volgende drie onderzoeksvragen. Elk van deze onderzoeksvragen is opgesplitst in een aantal deelvragen.

- 1 *Welke ontwikkelingen hebben vanaf 2001 plaatsgevonden in het integrale jeugdbeleid van de gemeente Edam-Volendam?*
 - a. *Welke beleidsdoelen zijn vastgesteld op welke beleidsterreinen?*
 - b. *Welke beleidsinstrumenten zijn op welke wijze ingezet?*
 - c. *Zijn alle beschikbare instrumenten op een rechtmatige, doelmatige en doeltreffende wijze ingezet?*
 - d. *In hoeverre is in de opzet, uitvoering en evaluatie van het beleid rekening gehouden met relevante landelijke ontwikkelingen in het (integrale) jeugdbeleid?*
 - e. *Hoe is ambtelijk sturing gegeven aan het beleid in de afgelopen zes jaar (ambtelijke regie)?*
 - f. *Op welke wijze zijn de externe partners betrokken geweest bij dit beleid (opzet, uitvoering en evaluatie)?*
 - g. *Hoe is politiek/bestuurlijk sturing gegeven aan dit beleid (bestuurlijke regie)?*
- 2 *Hoe effectief is het integrale jeugdbeleid geweest in Edam-Volendam?*
 - a. *In hoeverre zijn de doelstellingen van het integrale jeugdbeleid SMART geformuleerd?*
 - b. *In hoeverre is op een systematische wijze nagegaan of de gestelde doelen ook daadwerkelijk behaald zijn?*
 - c. *Welke doelen zijn gehaald en welke niet?*
 - d. *In hoeverre zijn de behaalde resultaten van het beleid te herleiden tot de geleverde beleidsinspanningen?*
 - e. *Heeft de modulaire aanpak van het integrale jeugdbeleid bijgedragen aan de effectiviteit van het beleid?*
 - f. *Heeft de interactieve opzet van het beleid bijgedragen aan de effectiviteit van het beleid?*
 - g. *Welke externe omstandigheden en randvoorwaarden zijn van cruciale invloed geweest op de mate van doelbereiking?*

- 3 *Welke aanknopingspunten zijn er voor verbeteringen in de doelmatigheid en doeltreffendheid van het integrale jeugdbeleid?*
- a. *Kan het beleid SMARTER worden geformuleerd?*
 - b. *Kunnen bestaande beleidsinstrumenten op een meer doelmatige en doeltreffende wijze worden ingezet?*
 - c. *Kan de inzet van nieuwe instrumenten de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid vergroten?*
 - d. *Zijn er mogelijkheden om de regiefunctie van de gemeente te versterken?*

1.3 Werkwijze

Het onderzoek is gefaseerd uitgevoerd. In de *eerste fase* is met een documentanalyse² het integrale jeugdbeleid vanaf 2001 gereconstrueerd. Daarbij is zo volledig mogelijk in kaart gebracht welke doelstellingen zijn gehanteerd, welke instrumenten zijn ingezet, welke partners op welke wijze betrokken zijn, en hoe het beleid ambtelijk en bestuurlijk is georganiseerd en uitgevoerd. Dit stadium van het onderzoek beperkte zich tot een feitelijke reconstructie: er werden dus nog geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het beleid. De feitelijke reconstructie van het beleid heeft geresulteerd in een interim-verslag dat is doorgesproken met de rekenkamercommissie.

De *tweede fase* van het onderzoek bestond uit een interviewronde met ambtenaren, bestuurders en externe partners van de gemeente in het integraal jeugdbeleid. De lijst met te interviewen personen (zie bijlage 2) is opgesteld in overleg met de rekenkamercommissie. In de interviews met de ambtenaren is nadrukkelijk de doelmatigheid- en doeltreffendheidvraag aan de orde gesteld. Ook is nagegaan welke knelpunten zijn opgetreden (en waarom) en welke verbetermogelijkheden dat oplevert. De interviews met bestuurders stonden wat nadrukkelijker in het teken van de gemeentelijke regievoering. Hoe is de regiefunctie van de gemeente opgepakt en wat kan er in de toekomst aan worden verbeterd? De interviews met externen gingen met name over hun rol in het integrale jeugdbeleid, hun oordeel over de slagkracht van het gemeentelijke beleid en wat daaraan kan worden verbeterd. Van deze gesprekken hebben we korte verslagen gemaakt die we ter commentaar hebben toegezonden aan de gesprekspartners.

De becommentarieerde gespreksverslagen vormden, samen met de feitelijke beleidsreconstructie de basis voor de daadwerkelijke beleidsanalyse. In de *derde fase* van het onderzoek werden de antwoorden op de hoofdvragen van het onderzoek geformuleerd en zijn aanbevelingen gedaan.

² Voor een overzicht van de geraadpleegde beleidsstukken verwijzen wij naar bijlage 1.

1.4 Leeswijzer

In het tweede hoofdstuk van dit conceptrapport vindt u de weerslag van de eerste fase van het onderzoek: de chronologische reconstructie van de *feitelijke* ontwikkeling van het integraal jeugdbeleid sinds 2001. In het derde hoofdstuk wordt het integraal jeugdbeleid vanuit drie invalshoeken geanalyseerd: vanuit de inhoud, vanuit de sturings- en verantwoordingscyclus en vanuit de organisatie van het beleid. Ten slotte worden in het vierde hoofdstuk de onderzoeksvragen beantwoord en geven we een aantal aanbevelingen.

2 HET INTEGRAAL JEUGDBELEID VAN DE GEMEENTE EDAM-VOLENDAM: EEN RECONSTRUCTIE

In dit hoofdstuk wordt de *feitelijke* ontwikkeling van het integrale jeugdbeleid van de gemeente Edam-Volendam op chronologische wijze gereconstrueerd. Deze beleidsreconstructie is gebaseerd op aan ons verstrekte relevante documenten over het integraal jeugdbeleid. Er is hier nadrukkelijk nog geen sprake van een beleidsanalyse: dit is een zogenaamde platte weergave van de feiten. In hoofdstuk 3 zal, mede op basis van deze feitelijke weergave, een analyse van het beleid worden uitgevoerd met drie invalshoeken: de inhoud van het beleid, de sturings- en verantwoordingscyclus en de organisatie van het beleid (waaronder de regiefunctie van de gemeente). Om deze analyse te kunnen maken, hebben we twaalf (persoonlijke en telefonische) interviews afgenomen met ambtenaren, bestuurders en externe partners.

2.1 2001

De Kadernota Jeugdbeleid

Vanaf 2001 wordt in de gemeente Edam-Volendam een integraal jeugdbeleid gevoerd. In dat jaar verscheen voor het eerst een kadernota waarin het jeugd-beleid als integraal beleid werd gepresenteerd. Deze nota, samengesteld door Bureau Jeugdzorg, heeft de raad echter nooit formeel vastgesteld. In de vergadering van mei 2001 was de raad van mening dat de nota onvolledig is en een eenduidige onderbouwing ontbeert.

Het traject jeugdbeleid

In oktober 2001 is door de gemeente een traject integraal jeugdbeleid gestart, met als doelstelling het ontwikkelen van een integraal jeugdbeleid. Dit traject bestond uit een gemeentebrede discussiebijeenkomst en de instelling van een stuurgroep onder voorzitterschap van de wethouder van integraal jeugdbeleid. De stuurgroep integraal jeugdbeleid bestond uit vertegenwoordigers van de verschillende partners in het jeugdbeleid (onderwijs, jeugdzorg, welzijn, politie en gemeente) en diende als klankbordgroep voor het hele traject. Ook de jeugd zelf (kinderen tieners en jongeren) evenals ouders en professionals hebben, door middel van panelgesprekken, de mogelijkheid gekregen hun ervaringen en ideeën in te brengen.

Het traject jeugdbeleid heeft vele voorstellen opgeleverd. Deze worden allen beschreven in de nota integraal jeugdbeleid. Slechts voor een aantal van deze voorstellen, vijftien in totaal, geldt dat ze als onderdeel van de nota aan de gemeenteraad zijn voorgelegd¹. De nota integraal jeugdbeleid, die kan worden beschouwd als het sluitstuk van het traject jeugdbeleid, is op 27 maart 2003

¹ De onderzoekers hebben de motieven om de andere voorstellen niet voor te leggen aan de raad niet kunnen achterhalen. Wat opvalt is dat de voorstellen die wel zijn voorgelegd aan de Raad een hoog praktisch gehalte hebben.

door de gemeenteraad vastgesteld (zie pagina 6 tot en met 11 voor de beschrijving van de nota). De nota heeft het karakter van een actienota en is vooral bedoeld om te fungeren als *aanzet* tot het verder ontwikkelen van het integraal jeugdbeleid. De inbreng van de jeugd, ouders en professionals zoals die in de panelgesprekken naar voren is gekomen, is in de vorm van bijlagen toegevoegd aan de nota. Deze bijlagen hebben veel stof doen opwaaien en hebben, achteraf gezien, eerder een polariserende dan een integrerende werking gehad op het debat over het integraal jeugdbeleid.

2.2 2002

De nota buurthuiswerk in Edam-Volendam

Deze nota is op 19 december 2002 vastgesteld door de gemeenteraad. In deze nota geeft het college aan dat de gemeente, vanuit haar regiefunctie de verantwoordelijkheid heeft om te bepalen welke voorzieningen/ondersteuning wenselijk zijn en op welke manier ze deze financiert. Daarnaast zou de gemeente ook als facilitator en stimulator moeten optreden. Ook heeft de gemeente, samen met de betrokken organisaties, een gedeelde verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat het welzijnsaanbod 'meebeweegt' met de maatschappelijke behoefte.

Over jeugdbeleid staat in de nota dat de gemeente aan twee organisaties voor buurthuiswerk zal vragen om de komende jaren een evenwichtig aanbod van activiteiten en diensten te ontwikkelen voor kinderen (0-12 jaar), tieners (13-16 jaar) en jongeren (17-25 jaar) met als extra aandachtspunt alternatieven ontwikkelen ter ondersteuning van het nieuw te ontwikkelen drugsbeleid. De gemeente zal als sturingsinstrument minimaal vier keer per jaar met de beide stichtingen voor buurthuiswerk overleggen. De portefeuillehouder gaat daarbij in op de voortgang van het doelgroepenbeleid, de ondersteunende middelen en de ontwikkelingen in het werkveld en de gemeente Edam-Volendam. Verder geeft het college aan dat de gemeente een jeugdbeleid ontwikkelen als een speerpunt van haar beleid ziet. De gemeente is bezig het traject jeugd-beleid uit te voeren, maar ziet en legt ook dwarsverbanden met andere beleidsvelden. Dit omdat het jeugdbeleid een integrale uitwerking heeft en in een samenhangend beleid dient te worden aangeboden. Als onderdeel van het traject jeugdbeleid zijn onder andere panelgesprekken gehouden met de jeugd en de ouders. De teneur vanuit de panelgesprekken is dat er een gevarieerd aanbod moet komen.

2.3 2003

De nota integraal jeugdbeleid

Zoals eerder vermeld is de nota integraal jeugdbeleid op 27 maart 2003 vastgesteld door de gemeenteraad. De voorstellen van het college die in deze nota worden beschreven, zijn verspreid over negen thema's:

1. participatie;
2. speelruimte;
3. hangplekken;
4. veiligheid;
5. alcohol;
6. drugs;
7. voorzieningen;
8. vrijetijdsbesteding;
9. opvoedingsondersteuning en voorlichting.

Van alle voorstellen die in de nota ter sprake voorkomen, worden er vijftien aan de raad voorgelegd. Daar er in de nota geen expliciete beleidsdoelstellingen voor de thema's worden vermeld hebben wij deze, voor zover mogelijk, gedestilleerd uit de genoemde voorstellen.

Ad 1: participatie

De doelstelling op dit gebied is een voortzetting van de in gang gezette participatie. Voorstellen om deze doelstelling te bereiken zijn:

- een jongerenraad initiëren en subsidiëren;
- panels voor ouders initiëren en subsidiëren;
- de stuurgroep integraal jeugdbeleid voortzetten, inclusief uitbreiding van de taken en uitbreiding van het ledenaantal;
- een jaarlijkse gemeentebrede discussiedag initiëren en subsidiëren.

Deze voorstellen zijn alle vier aan de gemeenteraad voorgelegd.

Uit de gesprekken met de ambtenaar jeugdbeleid en de documentstudie kwam over het thema participatie het volgende naar voren:

- De Jongerenraad Edam-Volendam is inderdaad in november 2003 geïnstalleerd. Het was de bedoeling dat deze ongeveer één keer per maand bijeenkwam. In 2004 en 2005 was dat inderdaad het geval. In 2006 zijn er echter geen bijeenkomsten geweest. Momenteel, begin 2007, tracht de gemeente de jongerenraad weer nieuw leven in te blazen.
- De panels voor ouders zijn er niet gekomen. Hieraan is vanwege de beperkte ambtelijke capaciteit geen prioriteit gegeven.
- De stuurgroep jeugdbeleid is voortgezet. Uitbreiding van de taken komt nu (begin 2007) aan de orde, door wettelijke verplichtingen (WMO/Wet op de jeugdzorg, operatie Jong). Aan de stuurgroep is in 2006 een vertegenwoordiging van obs De Piramide toegevoegd. De Nieuwe School is ook benaderd, maar is niet op de uitnodiging ingegaan.
- De jaarlijkse gemeentebrede discussiedag (waarop de jongerenraad, de ouders uit de panels, de leden van de stuurgroep en de politiek zich zouden kunnen bezinnen op het tot dan toe gevoerde beleid en nieuwe initiatieven zouden kunnen ontwikkelen) is er niet gekomen wegens ambtelijke capaciteitsproblemen.

Ad 2: speelruimte

De eerste doelstelling over speelruimte in de nota is dat speelvoorzieningen in de gemeente deel moeten gaan uitmaken van een totaal integraal jeugdbeleid.

De tweede doelstelling is het realiseren van twee omkooide speelgelegenheden (de jongeren en de ouders hadden daar in hun panels op aangedrongen). Voorstellen om deze doelstellingen te bereiken zijn:

- Beleid ontwikkelen: de speelgelegenheden onderbrengen bij het integraal jeugdbeleid.
- Met behulp van een werkgroep een visie en een plan van aanpak opstellen over de speelvoorzieningen in de gemeente.
- Een overleg starten met een afvaardiging van jongeren in Edam en de Stichting Welzijn Edam om een plan te ontwikkelen voor een omkooide speelgelegenheid in Edam.
- Een overleg starten met een afvaardiging van jongeren in Volendam en de mogelijk betrokken organisaties om een plan te ontwikkelen voor een omkooide speelgelegenheid in Volendam.

De twee laatste voorstellen zijn aan de gemeenteraad voorgelegd.

• Het beleid over de plaatsing van de speeltoestellen voert de sector grondgebied uit. Over nieuw beleid ontwikkelen hieromtrent en onderbrengen bij het integraal jeugdbeleid, is wel ambtelijk contact geweest met de sector grondgebied. Deze contacten hebben, wegens gebrek aan ambtelijke capaciteit aan beide kanten, niet geleid tot uitvoering ervan.• De omkooide speelgelegenheden staan op dit moment (begin 2007) op het punt te worden gerealiseerd. De plannen voor de omkooide speelgelegenheden heeft de sportbuurtwerker ontwikkeld.

Ad 3: hangplekken

Wat de hangplekken betreft hadden de jongeren en de ouders in de panels aangegeven dat er, in overleg met de jongeren, duidelijke regels moesten worden opgesteld. De gemeente heeft deze doelstelling overgenomen en wil daar ook de omwonenden van de hanglocaties bij betrekken. Voorstellen om deze doelstelling te realiseren zijn:

- In overleg met de jongerenraad en omwonenden duidelijke regels opstellen en afspraken maken. Bij het niet-nakomen van de afspraken sanctionerend optreden en onderzoeken of jongerenontmoetingsplekken (jop's) kunnen worden gereguleerd.
- Een straathoekwerker aanstellen voor de (pilot)periode van een jaar.
- Op korte termijn actie ondernemen om de verzichte sfeer tussen hangjongeren en omwonenden te verbeteren, onder begeleiding van de nieuw aan te stellen straathoekwerker.

De voorstellen die op dit gebied zijn voorgelegd aan de raad, zien er als volgt uit:

- overleg initiëren met de jongerenraad en de omwonenden;
- een straathoekwerker aanstellen voor een proefperiode van een jaar;
- de mogelijkheid onderzoeken tot het inrichten van twee onderhoudsvriendelijke, vandalismebestendige en verplaatsbare jop's.

- De straathoekwerker is inderdaad aangesteld voor de periode van één jaar.
- Omdat de jongerenraad hier niet geschikt voor bleek, heeft de straathoekwerker het overleg met de omwonenden van hangplekken voor haar rekening genomen.
- Naar aanleiding van een rapport van de straathoekwerker is door de toenmalige portefeuillehouder besloten geen positief advies te formuleren naar het college van B&W over het inrichten/plaatsen van jop's: er zouden te veel nadelen aan vastzitten. Uit persoonlijke communicatie tussen de ambtenaar jeugdbeleid en de portefeuillehouder (d.d. 15 februari 2005) bleek dat de portefeuillehouder problemen voorzag over de te bepalen plaatsen van de jop's en de reacties van de buurtbewoners.
- Het budget voor de jop's is deels besteed aan het aanpassen van een schoolplein in Edam (naar aanleiding van de BOS-impuls).

Ad 4: veiligheid

Volgens de nota gingen opmerkingen over veiligheid in de panelgesprekken vooral over de veiligheid op en rondom de speelplekken en de overlast door groepen tieners. Ook werd er in de panels aangedrongen op meer en betere straatverlichting. De voorstellen op dit gebied waren:

- De voor het gebied 'speelruimte' voorgestelde werkgroep moet ook aandacht besteden aan de veiligheid op, om en de route naar de speelplekken.
- Voor de in de panels genoemde voorbeelden van gebrekkige straatverlichting zullen zo spoedig mogelijk oplossingen worden gezocht.

Beide voorstellen zijn niet voorgelegd aan de gemeenteraad.

Ad 5: alcohol

De nota geeft aan dat in de panels veel opmerkingen werden gemaakt over het overmatige alcoholgebruik in Edam-Volendam. Het college geeft in de nota aan dat het alcoholgebruik op langere termijn grote aandacht vraagt en verwijst daarbij naar één van de bij het gebied 'opvoedingsondersteuning en voorlichting' voorgestelde maatregelen (invoering van het project Leefstijl), waarin het alcoholgebruik ruime aandacht moet krijgen.

Ad 6: drugs

Het college geeft aan dat in alle panels opmerkingen zijn gemaakt over het drugsgebruik in Edam-Volendam en dat iedereen het erover eens is dat voorlichting moet worden gegeven. Het college geeft verder aan dat de in oktober 2002 gestarte projectgroep drugsbeleid voorstellen aan het ontwikkelen is over drugsrepressie en drugsinterventie en dat de stuurgroep integraal jeugdbeleid deze voorstellen afwacht.

Ad 7: voorzieningen

Op het gebied van voorzieningen zijn in de panels uiteenlopende opmerkingen gemaakt. In de nota worden de volgende voorstellen gedaan:

- De gemeente zal met beide buurthuisorganisaties bespreken hoe het gemis aan een bioscoop/filmhuis kan worden opgevangen.
- Vanuit het breedtesporttraject Zaanstreek-Waterland is eind 2002 een consulent breedtesport gestart voor regio Waterland. Daarnaast wordt vanaf

begin 2003 een sportopbouwwerker voor zestien uur en een assistent voor acht uur ingezet in Edam-Volendam. Het project duurt zes jaar.

- Met Bureau Jeugdzorg zullen op korte termijn afspraken worden gemaakt over het stopzetten van het Jongereninformatiepunt (JIP). De gemeente verstrekt ieder jaar een bedrag van ongeveer 55.000 euro aan Bureau Jeugdzorg voor het JIP.
- De gemeente gaat de netwerken tussen organisaties initiëren om te komen tot een samenhang in het integraal jeugdbeleid. De stuurgroep integraal jeugdbeleid zal hier richting aan geven.

Het voorstel voor het afbouwen van de subsidie aan het JIP is aan de gemeenteraad voorgelegd.

De subsidie aan het JIP is afgebouwd ten behoeve van het straathoekwerk. Volgens de toenmalige portefeuillehouder bereikte het JIP een te kleine groep jongeren. Het college heeft de afweging gemaakt dat het benaderen van de jeugd op straat kansrijker is dan het toeleiden van de jeugd naar het JIP.

Ad 8: vrijetijdsbesteding

Op het gebied van vrijetijdsbesteding geeft het college aan dat de nota 'Buurthuiswerk in Edam-Volendam' uit 2002 een aanzet vormt om goede afspraken te maken over de doelgroepen, de afstemming en de samenhang. De voorstellen die vervolgens in de nota integraal jeugdbeleid genoemd worden, komen op het volgende neer:

- De gemeente start op korte termijn een overleg met diverse welzijns-organisaties en sportorganisaties om zo mogelijk extra in te zetten op een aantrekkelijk en gevarieerd programma voor tieners in de leeftijd van 13-16 jaar.
- De gemeente zal in haar overleg met beide buurthuisorganisaties aandacht vragen voor het ontwikkelen van activiteiten voor kinderen van 0-4 jaar en daarbij ook de opmerkingen uit de panels meenemen over de activiteiten voor 5-12-jarigen.
- Een tweejarige pilot initiëren en subsidiëren voor een internationaal uitwisselingsprogramma voor tieners/jongeren.

Het laatste voorstel is voorgelegd aan de gemeenteraad.

Stichting Welzijn Edam heeft subsidie voor het uitwisselingsproject aangevraagd voor 2007. Dit verzoek is meegenomen in de voorstellen voor het prioriteitenprogramma 2007. B&W heeft het voorstel echter niet in het prioriteitenprogramma opgenomen.

Ad 9: opvoedingsondersteuning en voorlichting

Volgens de nota gingen de meeste opmerkingen van de panels over hoe mensen met elkaar (zouden moeten) omgaan. De stuurgroep integraal jeugd-beleid denkt dat het project Leefstijl hier een belangrijke bijdrage aan kan leveren. Deze methode biedt naast sociaal-emotionele vaardigheden ook gezondheidsvaardigheden aan, waarbij preventie een belangrijke rol speelt.

Het programma bestaat uit (les)materiaal en trainingen voor leerkrachten in het primair en voortgezet onderwijs. De voorstellen die men op het gebied van opvoedingsondersteuning en voorlichting in de nota formuleert, luiden:

- In overleg met het onderwijs voorstellen de methode Leefstijl in te voeren op alle scholen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs, waarbij onderwijskrachten worden getraind in deze methode.
- In 2003 een congres organiseren voor alle professionals en de besturen van de organisaties over opvoedondersteuning en informatie.
- Een agogisch werker detacheren als coördinator opvoedingsondersteuning voor 20 uur per week in Edam-Volendam voor een pilotperiode van vier jaar.
- Een pilot van vier jaar speciaal voor opvoedingsondersteuning bij twee zwangerschapsgroepen in Edam en twee in Volendam.

Deze voorstellen zijn alle vier aan de gemeenteraad voorgelegd.

• Leefstijl is een landelijk project dat via de scholen wordt gesubsidieerd. (Nog) niet alle scholen doen er op dit moment (begin 2007) aan mee.• Het congres is er niet gekomen.• Er is later afgezien van het aanstellen van een coördinator opvoedingsondersteuning (zie de Programmabegroting 2004).• Voor de pilot opvoedingsondersteuning in combinatie met zwangerschapsgymnastiek is recentelijk (begin 2007) een begroting ingediend door Eveen Jeugdgezondheidszorg.

Installatie jongerenraad

Op 4 november 2003 wordt de jongerenraad officieel geïnstalleerd middels het tekenen van een convenant met de gemeente. De jongerenraad zal de gemeente, gevraagd en ongevraagd, adviseren over de jeugd.

Jaarverslag 2003

Het integraal jeugdbeleid maakt in de gemeente Edam-Volendam deel uit van het programma Welzijn en Cultuur. In het jaarverslag 2003, vastgesteld door de raad op 13 september 2004, stelt het college dat in de conceptvisie buurthuiswerk Edam-Volendam (vastgesteld op 19 december 2002) een matrix wordt gepresenteerd die als uitgangspunt dient voor het vaststellen van de subsidie, het toekennen van personeelsformatie en het vertalen naar doelgroepen en naar een huisvestingsnorm. Gegeven de instemming met deze visie in december 2002 zullen de resultaten pas in 2003 zichtbaar worden. In de raadsvergadering van 27 maart 2003 is de nota integraal jeugdbeleid vastgesteld, waarbij de beleidsrichting voor de toekomst is aangegeven.

2.4 2004

Programmabegroting 2004

In de programmabegroting voor Welzijn en cultuur (door de raad vastgesteld op 6 november 2003) geeft het college aan dat, wat het jeugdbeleid betreft, in 2004 onderdelen van het beleid, zoals geformuleerd in de nota integraal jeugdbeleid, verder worden vormgegeven in samenwerking met de stuurgroep integraal jeugdbeleid en de jongerenraad. Ook wordt de pilot straathoekwerk geëvalueerd en wordt een beslissing genomen over eventuele continuering. Daarnaast wordt het beleid up-to-date gehouden door toetsing en afstemming van het beleid tijdens de gemeentebrede discussiedag waarin de jeugd, ouders, organisaties en de politiek participeren. Ten slotte wordt vermeld over de pilot opvoedingsondersteuning dat het college kiest voor een minder vergaande en intensieve uitvoering van het jeugdbeleid.

Plan van aanpak terugdringing drugsgebruik

In augustus 2002 heeft het college van B&W besloten tot instelling van de projectgroep drugsbeleid. Aanleiding hiervoor waren steeds terugkerende berichten in de pers en binnen de gemeente zelf dat het gebruik van hard-drugs zorgwekkende vormen aan zou nemen. Het plan van aanpak van deze projectgroep is op 22 april 2004 vastgesteld door de gemeenteraad.

De projectgroep drugsbeleid bestaat uit vertegenwoordigers van: de gemeente Edam-Volendam, de GGD, Brijder Verslavingszorg, politie Edam-Volendam, de Stichting Katholiek Onderwijs Volendam, Club en Buurthuiswerk Volendam, Stichting Welzijn Edam, Stichting CRN Het Anker, een zelfstandig psycholoog, R.K. Kerk Volendam pastor, I.B.E.V², horeca Volendam en het Instituut voor Onderzoek naar Leefwijzen en Verslaving (IVO).

De projectgroep kreeg twee opdrachten mee. Ten eerste naar effectieve middelen zoeken om de doelgroep te bereiken en ten tweede voorstellen ontwikkelen om het drugsgebruik terug te dringen, uitgaande van een nuloptie. In januari 2004 publiceert deze projectgroep het plan van aanpak terugdringen drugsgebruik. De projectgroep stelt nadrukkelijk dat het plan van aanpak de status heeft van een advies. Nadere uitwerking van het advies is voorbehouden aan degenen die daar in de planperiode voor verantwoordelijk zijn.

Uit het plan van aanpak blijkt dat de projectgroep na kwalitatief onderzoek (zowel door de projectgroep zelf als door het IVO) tot de conclusie is gekomen dat er in de gemeente inderdaad sprake is van een problematische situatie.

In het Plan van aanpak terugdringen drugsgebruik geeft de projectgroep ook aan dat zij, naar aanleiding van de uit de onderzoeken beschikbaar gekomen informatie, de doelstelling van het college (de nuloptie) wil aanpassen. De projectgroep stelt voor om in de planperiode (2004 tot en met 2006) als hoofd-

² Industrie en Bedrijvengroep Edam-Volendam.

doel te stellen: 'Schade aan gezondheid, welzijn, economie en veiligheid beperken door het gebruik van drugs en het overmatig gebruik van alcohol te voorkomen en terug te dringen'. De projectgroep stelt ook voor daarbij drie subdoelstellingen te formuleren, namelijk de:

- kennis vergroten over effecten en risico's verbonden met middelengebruik;
- bespreekbaarheid vergroten van middelengebruik en daarmee de mogelijkheden van vroege signalering van problemen;
- toegankelijkheid van de hulpverlening vergroten voor diegenen die problemen met middelengebruik ondervinden.

De projectgroep adviseert de planperiode minimaal te bepalen van het jaar 2004 tot en met het jaar 2006. In het jaar 2004 kunnen de volgende activiteiten worden ondernomen:

- projecten starten of het voortzetten van projecten die reeds ontwikkeld zijn;
- langs de lijnen van het plan van aanpak en het bijbehorende projectenschema verdere acties voor de planperiode 2004-2006 ontwikkelen;
- de direct betrokken partijen in de samenleving committeren aan de acties.

Jaarverslag 2004

In het jaarverslag van 2004, door de raad vastgesteld op 13 juli 2005 (door het college op 6 juli 2005) wordt aandacht besteed aan de thema's participatie, hangplekken en opvoedingsondersteuning en voorlichting. Over *participatie* wordt vermeld dat de jongerenraad heeft gewerkt aan hun naamsbekendheid en daarnaast diverse gevraagde en ongevraagde adviezen heeft uitgebracht. Verder staat er dat de stuurgroep heeft besloten de gemeentebrede discussiedag in 2004 niet door te laten gaan. Voor de *hangplekken* is per 1 oktober 2004 een straathoekwerker aangesteld voor een pilotperiode van één jaar (20 uur per week). Over *opvoedingsondersteuning en voorlichting* wordt vermeld dat verder is gewerkt aan invoering van het project Leefstijl. Buiten één basisschool in Edam hebben nu ook een tweede basisschool in Edam en vier basisscholen in Volendam aangegeven met het project Leefstijl te willen starten.

2.5 2005

Programmabegroting 2005

Op 11 november 2004 is de programmabegroting van het programma Welzijn & Cultuur vastgesteld door de raad. Hierin geeft het college aan dat onderdelen van het jeugdbeleid, zoals vormgegeven in de nota integraal jeugdbeleid, verder zullen worden vormgegeven in nauwe samenwerking met de stuurgroep integraal jeugdbeleid en de jongerenraad. De pilot straathoekwerk is later in 2004 gestart. Daardoor vindt de toegezegde evaluatie in 2005 plaats en zal op basis daarvan een beslissing worden genomen over eventuele continuering.

Voorjaarsnota 2005

De voorjaarsnota van 2005 heeft de raad op 26 mei 2005, en het college op 12 april 2005 vastgesteld. Hierin komt het thema *opvoedingsondersteuning en voorlichting* terug. Zes basisscholen in Edam-Volendam zijn voornemens het project Leefstijl in te voeren in het schooljaar 2005-2006. Daadwerkelijke invoering is afhankelijk van de financiële dekking. In de loop van 2005 zal duidelijk worden of de beschikbare financiën aangevuld met subsidies voldoende zijn om de invoering op zes scholen geheel te bekostigen.

Evaluatie straathoekwerk 2004/2005

Deze evaluatie gaat over het thema *hangplekken* en is opgesteld door de ambtenaar jeugdbeleid, in samenwerking met de straathoekwerker en de verantwoordelijk wethouder. Zij concluderen in deze evaluatie dat het straathoekwerk niet heeft geleid tot het gewenste resultaat. De jeugd blijkt niet geïnteresseerd in andere activiteiten dan bij elkaar staan en praten. De overlast die daarbij ontstaat kan alleen de politie beperken aangezien deze de bevoegdheid heeft op te treden wanneer de jeugd overtredingen begaat. De straathoekwerker pleit voor het inzetten van een (jeugd)agent die regelmatig contact maakt met de jongeren. Het aantal structureel klagende buurtbewoners bleek beperkt te zijn. Deze evaluatie is op 15 september 2005 voorgelegd aan de stuurgroep integraal jeugdbeleid. Deze heeft daarop besloten het straathoekwerk niet te continueren.

Evaluatie drugsbeleid 2005

De evaluatie drugsbeleid is aangeboden aan het College en vastgesteld op 14 februari 2006. Vervolgens is de evaluatie ter kennisgeving voorgelegd aan de raad. In de evaluatie drugsbeleid 2005 wordt een aantal bestedingsposten besproken:

Drugsbestrijding nieuwe projecten

- Voortzetting van de subsidiëring van de Stichting Moedige Moeders na augustus 2005. De kosten voor de resterende maanden van 2005 (€ 7.000,-) zijn ten laste gebracht van het budget drugsbestrijding nieuwe projecten. De kosten voor 2006 zijn opgenomen in de prioriteitenbegroting.
- Naar aanleiding van onderzoek naar de mogelijk inzet van een test-systeem, waarbij op eenvoudige wijze kan worden nagegaan of iemand drugs heeft gebruikt, is besloten dat dit systeem ongeschikt is voor gebruik in Edam-Volendam.
- In het verleden zijn er goede resultaten geboekt met het zogenaamde 'cellenproject'. In dit project werden leerlingen van groep 8 geconfronteerd met een junk in de cel van het politiebureau. Tegenwoordig is het 'aanbod van junks in de cel' onvoldoende voor de uitvoering van het project.
- PWZ Achmea/Zorgkantoor heeft eenmalig € 40.000,- vanuit het regio-budget beschikbaar gesteld voor een pilot ambulante verslavingszorg. Het project is gestart in oktober 2005. Hoewel de instroom van geschikte kandidaten voor de pilot uitbleef zijn de effecten positief. De problematiek is bespreekbaar gemaakt, degenen die zijn aangemeld zijn ondergebracht bij

alternatieve behandelmethodes. De gemaakte kosten betaalt PWZ Achmea/Zorgkantoor uit het regiobudget. De gemeente heeft geen kosten gemaakt.

Project Gezonde School en Genotmiddelen primair onderwijs

In de vergadering van 25 oktober 2005 heeft het college besloten het project Gezonde School en Genotmiddelen niet in te zetten in het basisonderwijs in het schooljaar 2005-2006. Ondanks de investeringen die zijn gedaan om het project aan te bieden is gebleken dat de belangstelling voor het project op de basisscholen in Edam-Volendam minimaal is. Het project Leefstijl wordt op zes basisscholen ingevoerd. Ook is in Volendam de werkgroep Gezonde Toekomst actief. Op dit moment bereidt de werkgroep een subsidieaanvraag voor.

Project Gezonde School en Genotmiddelen voortgezet onderwijs

Tijdens de vergadering van 25 oktober 2005 is besloten € 8.378,45 subsidie te verlenen voor uitvoering van het project in schooljaar 2005-2006. Daarnaast heeft het college besloten alternatieven voor het project te inventariseren omdat steeds vaker signalen de raad bereiken dat het project Gezonde School en Genotmiddelen niet aan de wensen voldoet. Deze signalen komen mede voort uit de ervaringen met de verschillende initiatieven die in de loop van de tijd zijn ontstaan zoals het project Leefstijl, de voorlichtingsavonden van Stichting Moedige Moeders en de gastlessen van ex-verslaafden via Stichting Moedige Moeders. De projectleider (GGD) is hiervan inmiddels op de hoogte gebracht.

Voorlichting verslavingszorg

- Reclamebureau Pindakaas is gevraagd een voorlichtingscampagne te maken, speciaal gericht op de problematiek in Edam-Volendam. De campagne was aansprekend maar te omvangrijk voor de gemeente. Een deel van de campagne afnemen was niet bespreekbaar.
- Stichting Moedige Moeders heeft de drugs infokaart ontworpen en huis aan huis laten verspreiden. Op deze kaart staat informatie over verschillende soorten drugs. De gemeente heeft de vervaardigings- en verspreidingskosten betaald.
- De gemeente Uithoorn heeft een soortgelijke drugsproblematiek als Edam-Volendam. Er heeft een aantal keer overleg plaatsgevonden met deze gemeente, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Eind 2005 heeft in Uithoorn de *Week tegen de drugs* plaatsgevonden. In deze week werd de problematiek op verschillende manieren en met behulp van professionele instellingen bespreekbaar gemaakt. Aan de hand van de evaluatie van deze week is men ambtelijk aan het inventariseren of een soortgelijke week in Edam-Volendam kan worden georganiseerd voor alcoholpreventie.

Salariskosten

Per 1 oktober 2004 is de administratief medewerker bevorderd tot beleidsmedewerker C voor het drugsproject, voor 24 uur per week, 3 jaar lang.

Totaaloverzicht

Uit het financiële totaaloverzicht blijkt dat, wanneer we de salariskosten van de administratief medewerker buiten beschouwing laten, 59 procent van het beschikbare budget voor het drugsbeleid niet is uitgegeven (het beschikbare budget bedraagt € 48.117,-). De ambtenaren drugsbeleid stellen voor aan het college om het restantbudget van 2005 toe te voegen aan de bestemde reserve en de reeds bestaande bestemde reserve (restantbudget 2004) beschikbaar te houden voor de uitvoering en de salariskosten van het project preventief drugsbeleid in 2007. Daarbij worden de volgende opmerkingen gemaakt:

- Er moet verdere uitvoering worden gegeven aan preventief drugsbeleid. In 2005 is veel aandacht besteed aan de subsidierelatie met Stichting Moedige Moeders en het project ambulante verslavingszorg, waardoor de gemeente verschillende activiteiten heeft moeten doorschuiven naar 2006.
- De uitvoering van het project loopt niet synchroon aan de kalenderjaren. In april 2004 heeft de gemeenteraad besloten uitvoering te geven aan een driejarig project preventief drugsbeleid. Wegens personele bezetting is de uitvoering daarvan gestart op 1 oktober 2004. Het project loopt daarom van 1 oktober 2004 tot 1 oktober 2007. In 2004 zijn er nauwelijks kosten gemaakt wegens de start laat in dat jaar terwijl er in 2007 wel kosten zullen worden gemaakt die niet zijn geraamd.

De voorgenomen plannen zijn:

- Het budget Drugsbestrijding Nieuwe Projecten gebruiken voor de uitvoering van nieuwe projecten in 2007.
- Het budget Project Gezonde School en genotmiddelen basisonderwijs eventueel inzetten voor subsidiëring van projecten voor alcoholpreventie in het basisonderwijs (Werkgroep Gezonde Toekomst).
- Het budget Project Gezonde School en Genotmiddelen voortgezet onderwijs gebruiken voor de inventarisatie en inzet van alternatieven voor dit project.
- Gebleken is dat een goede voorlichtingscampagne uiterst kostbaar is. De ambtenaren drugsbeleid willen daarom het totale projectbudget Voorlichting Verslavingszorg in één keer inzetten voor een kwalitatief goede campagne.
- Het budget voor de Stichting Moedige Moeders is beschikbaar gesteld vanuit algemene middelen.
- Het driejarige project loopt van 1 oktober 2004 tot 1 oktober 2007. De salariskosten die niet zijn gemaakt door de late start in 2004 worden in plaats daarvan gemaakt in 2007.

Evaluatie Jeugdbeleid 2005

De Evaluatie Jeugdbeleid 2005 is aangeboden aan het college en vastgesteld op 14 februari 2006. Vervolgens is de evaluatie ter kennisgeving voorgelegd aan de raad. In deze evaluatie staat dat in 2003 de nota integraal jeugdbeleid is vastgesteld, met bijbehorende begroting. De nota en de begroting lopen van 2003 tot en met 2006. Het budget is per jaar begroot, maar in de praktijk is

gebleken dat een aantal projecten door externe omstandigheden of de looptijd van politieke besluitvorming in een later jaar dan begroot worden uitgevoerd. Daarbij kan worden gedacht aan de omkooide speelgelegenheden (begroot voor 2003/2004, uitvoering naar verwachting 2006), de invoering van het project Leefstijl (begroot voor 2004/2005, uitvoering 2005/2006) of straathoekwerk (begroot met ingang van 2004, uitvoering vanaf oktober 2004).

Daarnaast is de beschikbare ambtelijke capaciteit voor de uitvoering van het jeugdbeleid voor een deel ingezet voor de uitvoering van het driejarig preventief drugsbeleid. Een aantal actiepunten uit de nota jeugdbeleid is daarom uitgesteld.

Participatie

De jongerenraad heeft in 2005 met moeite gefunctioneerd. Er zijn daarom nauwelijks kosten gemaakt. Aan ouderparticipatie en het organiseren van de gemeentebrede discussiedag is geen prioriteit gegeven. Daarvoor zijn dan ook geen kosten gemaakt. De stuurgroep jeugdbeleid heeft in 2005 iedere drie maanden vergaderd. Daarbij zijn geen kosten gemaakt.

Speelruimte

In 2005 is er € 4.000,- geraamd om de omkooide speelgelegenheden te onderhouden. De speelgelegenheden zijn echter tot op heden nog niet geplaatst.

Hangplekken

In 2005 heeft de straathoekwerker haar bevindingen op papier gezet over het plaatsen van hangplekken in de gemeente. Hiervan heeft de toenmalige portefeuillehouder kennisgenomen. Er bleken echter te veel nadelen te zijn aan het plaatsen van hangplekken. Er was daarom geen aanleiding voor een positief advies. Er zijn dus geen kosten gemaakt.

De straathoekwerker werd op 1 oktober 2004 aangesteld voor de pilotperiode van een jaar. Na evaluatie door de stuurgroep jeugdbeleid is gebleken dat, ondanks goede pogingen, de aanwezigheid van de straathoekwerker niet heeft geleid tot vermindering van de overlast door de jeugd. Dit omdat de straathoekwerker niet repressief kan optreden. Er moet worden gezocht naar een vorm van preventie waarbij ook repressief kan worden opgetreden, maar waarbij de informatiebron, wat de straathoekwerker was, niet verloren gaat. Dit punt wordt verder uitgewerkt in het integraal veiligheidsbeleid en valt daarmee onder een andere portefeuille (openbare orde en veiligheid).

Vrijtijdsbesteding

Stichting Welzijn Edam is in samenwerking met SG Triade plannen aan het ontwikkelen voor een uitwisselingsprogramma met een school in Roemenië. Vooralsnog heeft dit niet geresulteerd in een subsidieaanvraag of het ontstaan van kosten voor rekening van de gemeente.

Opvoedingsondersteuning en voorlichting

Tijdens de vergadering van 17 mei 2005 heeft de gemeenteraad besloten tot het invoeren van het project Leefstijl op zes basisscholen. Tijdens de vergadering van 27 december 2005 heeft de gemeenteraad besloten de landelijke Stichting Tegen Zinloos Geweld te ondersteunen in de anti-pestencampagne voor een bedrag van € 240,-.

Tabel 1 Totaaloverzicht 2005

Omschrijving	Budget	Uitgegeven	Restant
Participatie	€ 20.000,-	€ 319,67	€ 19.680,33
Speelruimte	€ 4.000,-	€ 0,-	€ 4.000,-
Hangplekken	€ 34.000,-	€ 0,-	€ 34.000,-
Vrijtijdsbesteding	€ 2.000,-	€ 0,-	€ 2.000,-
Opvoedondersteuning en voorlichting	€ 63.280,-	€ 52.520,-	€ 10.760,-
Totaal naar bestemde reserve 095340	€ 123.280,-	€ 52.839,67	€ 70.440,33

Uit bovenstaande tekst en tabel (afkomstig uit het document Evaluatie Jeugd-beleid 2005) kan worden afgeleid dat 57 procent van het beschikbare budget voor integraal jeugdbeleid niet is uitgegeven. De enige substantiële kostenpost betrof de invoering van het project Leefstijl op een deel van de basisscholen.

Voor het jaar 2006 worden in het document Evaluatie Jeugdbeleid 2005 de volgende plannen geformuleerd:

Participatie

De ambtenaar jeugdbeleid onderzoekt of de jongerenraad kan voortbestaan of welke alternatieven er zijn op het gebied van jongerenparticipatie. Voor subsidie aan en begeleiding van de jongerenraad is in totaal € 9.000,- geraamd. De rest van het budget is bestemd voor panelgesprekken en een gemeentebrede discussiedag. Voor de stuurgroep jeugdbeleid is € 2.000,- aan kosten begroot. In de afgelopen jaren is echter gebleken dat de stuurgroep geen kosten maakt. Deze kosten zijn dan ook niet als geplande uitgave opgenomen.

Speelruimte

De geplande uitgaven voor 2006 bestaan uit de aanleg van de twee omkooide speelgelegenheden; één in Edam (Nohol) en één in Volendam. Ook de kosten voor onderhoud (€ 4.000,-) zijn opgenomen.

Hangplekken

Dit budget werd geraamd voor de inzet van een straathoekwerker en de inrichting van hangplekken in de gemeente. Het straathoekwerk wordt niet gecontinueerd. Dit punt wordt verder uitgewerkt in het integraal veiligheidsbeleid en valt daarmee onder een andere portefeuille (openbare orde en veiligheid).

Op grond van de BOS-impuls is een subsidieaanvraag ingediend voor aanpassingen van een schoolplein in Edam. Binnenkort wordt duidelijk of de aanvraag wordt gehonoreerd en welke bijdrage van de gemeente wordt verwacht. De eventuele bijdrage wordt voorlopig op € 15.000,- geschat.

Vrijtijdsbesteding

Naar verwachting worden dit jaar kosten gemaakt voor het internationaal uitwisselingsprogramma dat Stichting Welzijn Edam ontwikkeld in samenwerking met SG Triade.

Opvoedondersteuning en voorlichting

Het geraamde bedrag is bestemd voor de invoering van het project Leefstijl in het voortgezet onderwijs.

Kosten straathoekwerker 2004-2005

De kosten van de pilot straathoekwerk zijn administratief nog niet doorbelast op het juiste budget. De kosten à € 7.297,65 komen daarom nog ten laste van het budget jeugdbeleid.

Vorbereiding jeugdbeleid 2007-2009

De nota jeugdbeleid loopt tot en met 2006. Voor de continuering van het jeugdbeleid en de voorbereiding hiervan is € 15.000,- geraamd.

Nieuw Beleid

Bij de behandeling van de begroting 2006 kwam de inventarisatie van de mogelijkheid tot het aanleggen van een huttenbouw/timmerdorp aan de orde. Indien in de toekomst wordt besloten tot het aanleggen van een dergelijke bouwspeelplaats kunnen deze kosten ten laste worden gebracht van de bestemde reserve jeugdbeleid.

Tabel 2 Geplande uitgaven 2006

Omschrijving	Budget	Geplande uitgaven 2006	Restant
1 Participatie	€ 20.000,-	€ 18.000,-	
2 Speelruimte	€ 4.000,-	€ 104.000,-	
3 Hangplekken	€ 54.000,-	€ 15.000,-	
4 Vrijtijdsbesteding	€ 2.000,-	€ 2.000,-	
5 Opvoedondersteuning en voorlichting	€ 59.310,-	€ 59.310,-	
6 Kosten straathoekwerker 2004-2005*		€ 7.297,65	
7 Voorbereiding jeugdbeleid 2007-2009		€ 15.000,-	
Bestemde reserve 095330 tot en met 2005	€ 218.436,14		
Totaal	€ 357.746,14	€ 220.607,65	€ 137.138,49

* De kosten van de straathoekwerker moeten nog worden doorbelast op het budget hangplekken.

Jaarverslag 2005

Het jaarverslag van de gemeente (programma Welzijn en Cultuur) is vastgesteld door de raad 13 juli 2006. Hierin vermeldt het college dat in 2005, in nauwe samenwerking met de stuurgroep integraal jeugdbeleid, verder uitvoering is gegeven aan de nota jeugdbeleid. Daarnaast is veel geïnvesteerd in het preventief drugsbeleid voor jeugd.

Over het thema *participatie* wordt in het jaarverslag vermeld dat de jongerenraad in 2005 met moeite heeft gefunctioneerd. Er is een groot ledenverloop geweest en de jongerenraad is niet in staat geweest nieuwe leden te werven. Mede dankzij een verzoek van de jongerenraad zijn twee legale plakplaatsen in de gemeente gerealiseerd. De jongerenraad heeft in 2005 één gevraagd advies uitgebracht. Er staat in het jaarverslag geen informatie over de al dan niet gehouden gemeentebrede discussiedag 2005.

Over het thema *hangplekken*: de straathoekwerker werd op 1 oktober 2004 aangesteld voor een pilotperiode van een jaar in Volendam. Na een evaluatie van de stuurgroep jeugdbeleid is gebleken dat, ondanks goede pogingen, de aanwezigheid van de straathoekwerker niet heeft geleid tot vermindering van de overlast door de jeugd, omdat de straathoekwerker niet repressief kan optreden. De pilot wordt daarom niet gecontinueerd. Er moet worden gezocht naar een vorm van preventie waarbij ook repressief kan worden opgetreden, waarbij de informatiebron, wat de straathoekwerker was, niet verloren gaat. Dit punt wordt verder uitgewerkt in het integraal veiligheidsbeleid en valt daarmee onder programma 3 (openbare orde en veiligheid).

Over het thema *opvoedingsondersteuning en voorlichting* vermeldt het jaarverslag dat zes basisscholen in de gemeente hebben besloten het project Leefstijl in te voeren in het schooljaar 2005/2006.

Verder wordt in het jaarverslag melding gemaakt van het feit dat het overgrote deel van het basisonderwijs meedoet met de landelijke anti-pestencampagne van de Stichting Tegen Zinloos Geweld die eind 2005 is gestart. In Evaluatie Jeugdbeleid 2005 blijken de kosten voor deze anti-pestencampagne te worden geboekt op het thema opvoedingsondersteuning en voorlichting.

2.6 2006

Programmabegroting 2006

In de programmabegroting voor 2006 (door de raad vastgesteld op 10 november 2005) geeft het college aan dat de vormgeving van onderdelen van het beleid, zoals geformuleerd in de nota integraal jeugdbeleid, zullen worden gecontinueerd in samenwerking met de stuurgroep integraal jeugdbeleid en de jongerenraad. Verder vermeldt het college dat de nota integraal jeugdbeleid en de bijbehorende begroting loopt tot en met 2006 en dat ze begin 2006 een voorstel doen over de voortzetting van het jeugdbeleid en bijbehorende financiële consequenties voor de komende jaren.

Over het thema *opvoedingsondersteuning en voorlichting* wordt vermeld dat het project Leefstijl met ingang van het schooljaar 2005/2006 zal worden ingevoerd op zes basisscholen.

Wat betreft het thema *hangplekken* wordt vermeld dat de stuurgroep naar aanleiding van de evaluatie van de pilot straathoekwerk eind 2005 de beslissing zal nemen of het straathoekwerk in Volendam in 2006 wordt voortgezet en eventueel uitgebreid naar Edam.

Projectplan Wet maatschappelijke ondersteuning Gemeente Edam-Volendam

In februari 2006 verschijnt, in opdracht van het college, het Projectplan Wet maatschappelijke ondersteuning Gemeente Edam-Volendam. Per 1 januari 2007 wordt een nieuwe wet ingevoerd: de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Hierin legt het Rijk de verantwoordelijkheid voor maatschappelijke ondersteuning bij de gemeenten. De WMO is een kaderwet waarin de gemeenten een resultaatverplichting krijgen en geen uitvoeringsverplichting. Doelen behalen staat voorop, niet het uitvoeren van taken.

In de wet staan negen prestatievelden. Gemeenten moeten het beleid op deze negen prestatievelden vastleggen in een beleidsplan. De gemeente Edam-Volendam heeft zelf nog een tiende prestatieveld toegevoegd, namelijk 'het bevorderen van nazorg voor de getroffen en van de Nieuwjaarsbrand'.

Eén prestatieveld van de WMO laat een duidelijke overlap met het jeugdbeleid zien, namelijk prestatieveld 2. Dit prestatieveld luidt: 'op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met het opgroeien en ondersteuning van ouders met problemen met opvoeden'. De gemeente krijgt hierbij te maken met 5 functies: informatie en advies geven, problemen signaleren, toegang bieden tot het hulpaanbod, licht pedagogische hulp aanbieden en zorg coördineren.

In het projectplan WMO stelt de gemeente voor de implementatie van de WMO in een projectstructuur onder te brengen. Na dit proces moet de WMO een structurele plaats krijgen binnen de organisatie. Daarnaast geeft de gemeente in het projectplan aan dat de diverse participatiegroepen in de gemeente, evenals organisaties waarmee de gemeente een overleg vorm heeft, moeten worden geïnformeerd over en worden betrokken bij de plannen voor de WMO.

Inventarisatienota WMO

In april 2006 verschijnt de inventarisatienota WMO. Hierin worden de negen prestatievelden geïnventariseerd, zo ook prestatieveld 2. De huidige stand van zaken voor de vijf functies die de gemeente moet vervullen (informatie en advies geven, problemen signaleren, toegang bieden tot het hulpaanbod, licht pedagogische hulp aanbieden en zorg coördineren) wordt beschreven, evenals een aantal knelpunten en kansen.

De informatie- en adviesfunctie blijkt grotendeels te worden vervuld door de jeugdgezondheidszorg (Evean JGZ en GGD JGZ) en in mindere mate door het onderwijs en de voorschoolse voorzieningen. De signaalfunctie wordt eveneens uitgevoerd door de jeugdgezondheidszorg, het onderwijs en de voorschoolse voorzieningen. De toegangsfunctie wordt uitgevoerd door zorg-

teams in het onderwijs, binnen het maatwerkpakket van de jeugdgezondheidszorg, en door de voorschoolse voorzieningen. Licht pedagogische hulp wordt uitgevoerd binnen het maatwerkpakket van de jeugdgezondheidszorg, door de schoolbegeleidingsdienst en door de buurthuizen. De coördinatie van zorg in het gezin op lokaal niveau is volgens de inventarisatienota nog onvoldoende ontwikkeld.

Het college geeft in de nota aan te streven naar volledige uitvoering van de vijf functies met vastgelegde afspraken: “De uitvoering van de 5 functies moet goed op elkaar worden afgestemd. Overlappingsen en hiaten moeten er worden uitgehaald. Hierover moeten goede en duidelijk afspraken worden gemaakt met (gesubsidieerde) instellingen onder regie van de gemeente. De signalering van de verschillende instellingen moet op elkaar worden afgestemd en vervolgens worden gekoppeld aan toeleiding naar hulpverlening.”

Ook geeft het college in de inventarisatienota aan dat de nota integraal jeugd-beleid op 1 januari 2007 afloopt en dat in de loop van 2006 een bestuurlijk besluit dient te worden genomen over de voortzetting van het jeugd-beleid.

Er is op het moment van deze beleidsreconstructie (februari 2007) nog geen besluit genomen over de voortzetting van het jeugd-beleid.

Voorjaarsnota 2006

De voorjaarsnota 2006 is op 13 juli 2006 door de raad vastgesteld. Het college geeft in de voorjaarsnota aan dat met de invoering van de WMO (per 1 januari 2007) en de Wet op de jeugdzorg (per 1 januari 2005) gemeenten verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van vijf functies op het gebied van jeugdzorg. Eén van de vijf gemeentelijke functies voorafgaand aan de jeugdzorg is pedagogische hulp. Op advies van het ministerie van VWS heeft de gemeente in de begroting van 2007 voorzieningen getroffen voor het uitvoeren van een aantal trajecten licht ambulante hulp. Dit geldt ook voor de begrotingen van de nog komende jaren.

In 2003 heeft de raad besloten tot de uitvoering van de nota integraal jeugd-beleid met bijbehorende kosten tot en met 2006. Voor de jaren na 2006 zijn nog geen middelen geraamd. In de loop van 2006 wordt een besluit genomen over de voortzetting van het jeugd-beleid. De kosten zijn op dit moment nog onbekend.

Ten slotte komt het thema *vrijtijdsbesteding* in de voorjaarsnota aan bod: de mogelijkheden een bouwspelplaats te realiseren, worden geïventariseerd.

Bestedingsvoorstel 50 euro per geboorte

In augustus 2006 verzoekt de ambtenaar jeugd-beleid het college akkoord te gaan met het advies van de instellingen voor Jeugdgezondheidszorg om de uitkering preventief jeugd-beleid van het ministerie van VWS van 2006 en 2007 te besteden aan de regionale invoering van de interventies ‘Samen Starten’ en ‘Video Home Training’. Het college is op 7 november 2006 met dit voorstel

akkoord gegaan. Vervolgens is het ter kennisgeving aan de gemeenteraad voorgelegd

De uitkering preventief jeugdbeleid is het gevolg van een motie, ingediend en aangenomen tijdens de behandeling van de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer (€ 50 per geboren kind). De uitkering is bedoeld voor ondersteuning aan ouders bij de opvoeding van het kind. Deze steun bestaat uit voorlichting, pedagogische advisering en begeleiding, praktische hulp bij de verzorging van de kinderen, sociale steun en gezinshulpverlening. Het bedrag van 2006 moet hetzelfde jaar worden uitgegeven. Wanneer het niet wordt uitgegeven moet het worden terugbetaald aan het ministerie van VWS. Na inventarisatie van de knelpunten in de deze regio adviseren Evean Jeugdgezondheidszorg en GGD Jeugdgezondheidszorg om de interventies 'Samen Starten' en 'Video Home Training' in Zaanstreek-Waterland in te voeren.

Bestedingsvoorstel incidentele middelen ROA 2005

In september 2006 verzoekt de ambtenaar jeugdbeleid het college in te stemmen met het indienen van een aanvraag waarbij de ROA (stadsregio Amsterdam) wordt verzocht de incidentele middelen van 2005 te besteden aan implementatie van het programma Triple P. Het college is op 7 november 2006 met dit voorstel akkoord gegaan, waarna het ter kennisgeving is voorgelegd aan de raad.

De ambtenaar jeugdbeleid geeft aan op 20 juli 2006 een brief van de ROA te hebben ontvangen met de uitnodiging voorstellen in te dienen voor de besteding van incidentele middelen voor gemeentelijke activiteiten voorliggend aan de jeugdzorg. Een totaalbedrag van € 197.505,- was beschikbaar voor de regio Waterland, waarvan € 15.768,- voor Edam-Volendam. De gemeenten uit Zaanstreek-Waterland hebben vervolgens met elkaar overlegd en besloten om gezamenlijk op te trekken in de aanvraag ter versterking van het preventieve jeugdbeleid in de regio. De gemeente Purmerend heeft de conceptaanvraag opgesteld.

Kadernota WMO

In november 2006 verschijnt de Kadernota WMO. Deze notitie stelt op hoofdlijnen de kaders vast die de gemeente wil hanteren bij de invoering van de WMO. De kaders in deze nota moeten richting geven aan hoe het WMO-beleid concreet zal worden uitgewerkt.

Het college stelt in de kadernota voor de invoering van de WMO te splitsen in twee fasen: korte termijn (2006-2007) en lange termijn (vanaf 2008). Op korte termijn richt de gemeente zich op de nieuwe verplichtingen die uit de WMO voortvloeien en per 1 januari 2007 moeten zijn georganiseerd (de taken die uit de AWBZ worden gehaald en in de WMO worden ondergebracht). Pas in tweede instantie richt het college zich op het herijken van het bestaande beleid (vanuit de Welzijnswet en de WVG) dat een relatie heeft met de WMO. Hier valt ook het jeugdbeleid onder.

2.7 2007

Programmabegroting 2007

In de programmabegroting voor 2007, vastgesteld door de raad op 9 november 2006, vermeldt het college over het thema *vrijtijdsbesteding* dat het college met de buurthuizen werkt aan de totstandkoming van een uitvoeringsovereenkomst waarin ook de activiteiten voor de jeugd worden opgenomen. Ook streven ze naar een bredere invoering van het project Leefstijl (thema *opvoedingsondersteuning en voorlichting*). In eerste instantie op de basisscholen waar het project nog niet is ingevoerd en op het voortgezet onderwijs. Op langere termijn kan het project Leefstijl worden uitgebreid naar welzijns- en sportvoorzieningen.

Prioriteitenbegroting 2007

In de prioriteitenbegroting voor 2007 staan realisatie van een bouwspeelplaats en de realisatie van een internationaal uitwisselingsprogramma vermeld.

De organisatie van het jeugdbeleid in Edam-Volendam

In de periode van 1 oktober 2004 tot heden was voor de uitvoering van het jeugdbeleid 12 uur per week een beleidsmedewerker C beschikbaar. In deze periode heeft de ambtenaar zich in eerste instantie bezig gehouden met het realiseren van de vijftien voorstellen uit de nota integraal jeugdbeleid (daar was tot 1 oktober 2004 nog nauwelijks formatie aan besteed). De ambtenaar jeugdbeleid geeft aan dat het jeugdbeleid in die periode een vlucht heeft genomen. Het zwaartepunt is komen te liggen op uitvoering van en voorbereiding op wettelijke taken en verplichtingen (WMO, Wet op de jeugdzorg, operatie Jong), en regionale samenwerking en afstemming (implementatie van programma's voor opvoedingsondersteuning, preventie kindermishandeling, voorbereiding van het portefeuillehoudersoverleg jeugdzorg van de stadsregio Amsterdam).

In de periode oktober 2004-heden is er sprake van regelmatig overleg tussen de ambtenaar jeugdbeleid en de ambtenaar volksgezondheid (deze ambtenaren delen een kamer). Met de andere interne partners van de ambtenaar jeugdbeleid (de leerplichtambtenaar, de ambtenaar onderwijs, de ambtenaar veiligheid, de ambtenaar buurthuisbeleid en de sportambtenaar), was er ad-hoc overleg: er werd overlegd wanneer de situatie daarom vroeg. Met de sociale dienst heeft geen overleg plaatsgevonden, hiertoe was tot op heden geen directe aanleiding, waarbij kan worden opgemerkt dat dit wel waardevol kan zijn (multi-problemegezinnen)

De samenwerking met externe partners zoals Eeven JGZ en GGD JGZ was ook ad hoc. De ambtenaar jeugdbeleid 'zag' haar andere externe partners, zoals de politie, Bureau Jeugdzorg, het onderwijs en het buurthuiswerk wel regelmatig in vergaderingen van de stuurgroep integraal jeugdbeleid, maar de vergadertijd in deze bijeenkomsten was beperkt en bovendien was de stuurgroep voornamelijk gericht op het uitvoeren van de nota jeugdbeleid. Ook voor de andere externe partners geldt derhalve dat er sprake was van ad-hoc overleg en niet van een vaste overlegstructuur.

3 BELEIDSANALYSE INTEGRAAL JEUGDBELEID EDAM-VOLENDAM

In dit hoofdstuk analyseren we het integrale jeugdbeleid van de gemeente Edam-Volendam langs de volgende drie invalshoeken:

- de inhoud;
- de beleidscyclus (sturing en verantwoording);
- de regie en organisatie.

In paragraaf 3.1 beschrijven we de bovengenoemde drie invalshoeken. In paragraaf 3.2 analyseren we het integrale jeugdbeleid vanuit de inhoudelijke invalshoek. In paragraaf 3.3 analyseren we het integrale jeugdbeleid vanuit de invalshoek van de ideale beleidscyclus. In de laatste paragraaf analyseren we het integrale jeugdbeleid vanuit de organisatie van het beleid.

3.1 De analytische invalshoeken

In deze paragraaf beschrijven we de drie invalshoeken die we gebruiken om het integrale jeugdbeleid van de gemeente Edam-Volendam te analyseren. De *inhoudelijke invalshoek* (paragraaf 3.1.1) refereert aan de essentie van integraal (jeugd)beleid, namelijk dat dit beleid betrekking heeft op alle gemeentelijke beleidsterreinen waarbij jongeren een belangrijke doelgroep zijn of kunnen zijn.

De *invalshoek van de beleidscyclus* (paragraaf 3.1.2) refereert aan de noodzaak beleid met regelmaat te herijken, dat wil zeggen te evalueren (op de mate van doelmatigheid en doeltreffendheid) en de resultaten van het beleid terug te koppelen aan het college en de gemeenteraad, die vervolgens in de gelegenheid zijn gefundeerde besluiten te nemen over de voortgang van het beleid.

De *invalshoek van de regie en de organisatie* van het beleid refereert aan de noodzaak het beleid dusdanig te organiseren dat integraal werken mogelijk wordt gemaakt. Dat betekent dat zowel intern (ambtelijk en politiek/bestuurlijk) als extern (met de partners) contact- en overlegmomenten georganiseerd moeten zijn, waar afstemming kan plaatsvinden met betrekking tot de raakvlakken van de samenstellende delen van het integrale jeugdbeleid.

3.1.1 De inhoudelijke invalshoek

Integraal jeugdbeleid kan *in de volle breedte* betrekking hebben op de volgende beleidsterreinen en beleidsthema's.

Tabel 3.1 Integraal jeugdbeleid

Terrein	Thema's	Uitvoerders
Veiligheid	Hangjongeren/hotspots	Straathoekwerk
	Openbare orde	Politie/Halt
	Veiligheid voorzieningen	Toezicht/inspectie
	Alcohol/drugs/uitgaan	GGD/moedige moeders/ gezonde toekomst/horeca
	12-plus 12-min Allochtone jongeren	(Zorg)netwerken (Zorg)netwerken Straathoekwerk
Welzijn	Participatie	Jongerenraad
	Vrijtijdsbesteding	Welzijnsorganisaties
	Kinderopvang	Opvangorganisaties
	Openbare speelruimte	Speelvoorzieningen/onderhoud
	Opvoedingsondersteuning	
Wonen	Jongerenhuisvesting (huren/eigen woningbezit)	Woningbouwverenigingen
Werken	Werk en inkomen	CWI
Onderwijs	Onderwijs	Project leefstijl
	Brede school	Scholen basisonderwijs
	Opvoedingsondersteuning	Scholen voortgezet onderwijs
	Handhaving leerplicht	Leerplicht(ambtenaar)
Gezondheid	Jeugdgezondheidszorg	GGD
	Verslaving	Evean Huisartsen Verslavingszorg Particuliere instellingen
		Sportverenigingen
		Vrije tijdsverenigingen
		Verenigingen
Sport	Participatie	Podia
Cultuur	Gezondheid	Bureau Jeugdzorg
	Cultuurbeoefening	Scholen, buurthuizen
Jeugdzorg	Cultuurconsumptie	Peuterspeelzalen
	De vijf geschakelde functies (signaleren, coördineren, lichte hulp, informeren, toegang)	Kinderdagverblijven
		JGZ-instellingen

Het bovenstaande schema hebben we gepresenteerd aan de ambtenaren van de gemeente Edam-Volendam die we hebben geïnterviewd. Zij hebben aangegeven dat het schema een adequate indeling is van het ideaaltypische integrale jeugdbeleid van de gemeente Edam-Volendam.

Twee kanttekeningen zijn hier op hun plaats. In de eerste plaats impliceert dit schema niet dat ook op alle beleidsterreinen en met betrekking tot alle thema's ook daadwerkelijk (integraal) beleid gevoerd *moet* worden. Integendeel, als de specifieke situatie in de gemeente Edam-Volendam daar niet om vraagt, is er geen reden beleid te ontwikkelen. Wel is het dan, vanuit het oogpunt van een

integrale beleidsvoering, noodzakelijk dat de overwegingen om geen beleid te voeren, expliciet gemaakt en vastgelegd worden in een nota integraal jeugdbeleid. Daardoor worden ze transparant en controleerbaar en kunnen afwegingen periodiek opnieuw gemaakt worden.

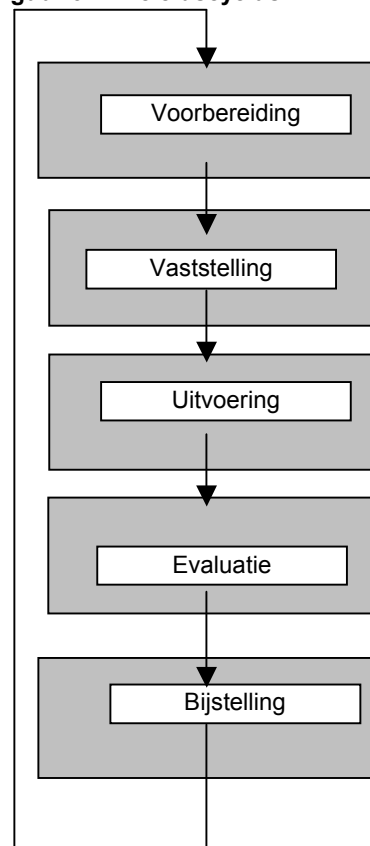
In de tweede plaats impliceert dit schema niet dat op alle terreinen en thema's even *intensief* beleid gevoerd moet gaan worden vanuit het perspectief van het integrale jeugdbeleid. Voor elk van de bovengenoemde beleidsterreinen en thema's moet worden bepaald waar het primaat ligt en vanuit welk perspectief primair gestuurd wordt. Een voorbeeld: het is goed voorstelbaar dat met betrekking tot het beleidsterrein 'Wonen', het primaat ligt bij de afdeling VROM en de ambtenaar integraal jeugdbeleid *geconsulteerd* wordt als het om jongerenhuisvesting gaat.

We onderscheiden hierin drie gradaties van sturing. De eerste gradatie waarbij de beleidsbepaling *uitsluitend* plaatsvindt vanuit het perspectief van het integrale jeugdbeleid, de tweede gradatie waarbij beleidsbepaling in *evenredige mate* plaatsvindt vanuit het perspectief van het integrale jeugdbeleid en het perspectief van een ander beleidsterrein (bijvoorbeeld veiligheid bij het thema jeugdveiligheid) en de derde gradatie waarbij beleidsbepaling primair plaatsvindt vanuit het *perspectief van een ander beleidsterrein* en het perspectief van het integrale jeugdbeleid een aanvullende is. Hoe deze sturingsgradaties specifiek worden ingevuld, kan voor elke gemeente verschillend zijn en wordt in grote mate bepaald door politiek/bestuurlijke keuzes.

3.1.2 De beleidscyclus van het integrale jeugdbeleid

De beleidscyclus van het integrale jeugdbeleid kan schematisch als volgt worden weergegeven: de beleidscyclus, ook wel aangeduid als de Demmingcircle (plan, do, check, act), is een algemeen erkende en gebruikte indeling van beleidsontwikkeling en uitvoering in verschillende fasen. Door de beleidscyclus toe te passen op het integrale jeugdbeleid van de gemeente Edam-Volendam kan worden nagegaan of het proces van beleidsontwikkeling, -uitvoering, -evaluatie en -bijstelling zorgvuldig, volledig en samenhangend is verlopen. Idealiter zou dit proces jaarlijks moeten worden doorlopen, waarbij het college de gemeenteraad periodiek (lees: jaarlijks) informeert over de voortgang en zodoende de raad in staat stelt het beleid desgewenst bij te sturen.

Figuur 3.1 Beleidscyclus

3.1.3 De organisatie van het integrale jeugdbeleid

Integraal werken vereist een integrale organisatie en een integrale bedrijfsvoering. Intern in de zin dat de ambtelijke afdelingen die betrokken zijn bij het integrale jeugdbeleid elkaar periodiek moeten informeren over relevante ontwikkelingen op hun beleidsterrein en er gelegenheid moet worden gecreëerd voor overleg en afstemming. Intern in de zin dat ook op bestuurlijk/politiek niveau wethouders elkaar moeten weten te vinden en overleg en afstemming moeten plaatsvinden over de integrale aspecten van het jeugdbeleid.

Extern in de zin dat afstemming en overleg moet plaatsvinden met de partners die een aandeel hebben in het integrale jeugdbeleid. Van groot belang daarbij is dat deze partners de gemeente periodiek en tijdig informeren over hun activiteiten en de resultaten die daarmee behaald zijn.

De gemeente moet met andere woorden zowel intern als extern in de gelegenheid zijn op te treden als regisseur van het integrale jeugdbeleid. Die regierol moet in alle fasen van de beleidscyclus worden waargemaakt. Dat moet op zowel het tactisch/strategisch niveau (in termen van het bewaken van (lange termijn) doelstellingen als op operationeel niveau (veldregie, in termen van monitoren dat gedaan wordt wat is afgesproken)).

3.2 De inhoudelijke beleidsanalyse

Als we het inhoudelijke schema met beleidsterreinen en thema's toepassen op de situatie in Edam-Volendam, ontstaat het volgende beeld. In de derde kolom is aangegeven of al dan niet expliciet beleid op het betreffende terrein wordt uitgevoerd *vanuit het perspectief van het integrale jeugdbeleid*. Deze laatste toevoeging is cruciaal. Als men concludeert dat geen beleid wordt gevoerd vanuit het perspectief van het integrale jeugdbeleid, wil dat niet per definitie betekenen dat er sowieso geen beleid op dat terrein/thema wordt gevoerd. Er kan wel degelijk beleid worden gevoerd, maar dan vanuit een ander perspectief. Bij de analyse zoals gepresenteerd in tabel 3.2 hebben we ons gebaseerd op de beleidsreconstructie zoals beschreven in hoofdstuk 2 van deze rapportage.

Voor elk terrein/thema hebben we ons drie vragen gesteld:

- of dit terrein/thema ook daadwerkelijk als *zodanig herkenbaar* terugkomt in de documenten die wij hebben geanalyseerd;
- of er op dit terrein ook concrete acties/activiteiten zijn voorgesteld;
- of er ook daadwerkelijk is gestart met de uitvoering.

Als alle drie de vragen met 'ja' beantwoord zijn, concluderen we in het schema dat er sprake is van beleid.

Tabel 3.2 Inhoud integraal jeugdbeleid Edam-Volendam

Terrein	Thema's	Wel/geen expliciet beleid
Veiligheid	Hangjongeren/hotspots	Nee
	Veiligheid voorzieningen	Ja
	Alcohol/drugs/uitgaan	Ja
	12-plus	Nee
	12-min	Nee
	Allochtone jongeren	Nee
Welzijn	Participatie	Ja
	Vrijtijdsbesteding	Ja
	Kinderopvang	Nee
	Openbare speelruimte	Ja
	Opvoedingsondersteuning	Ja
Wonen	Jongerenhuisvesting (huren/eigenwoning-bezit)	Nee
Werken	Werk en inkomen	Nee
Onderwijs	Onderwijs	Ja
	Brede school	Nee
	Opvoedingsondersteuning	Ja
	Handhaving leerplicht	Nee
Gezondheid	Jeugdgezondheidszorg	Nee
	Verslaving	Ja
Sport	Participatie	Nee
	Gezondheid	Nee
Cultuur	Cultuurbeoefening	Nee
	Cultuurconsumptie	Nee
Jeugdzorg	De vijf geschakelde functies (signaleren, coördineren, lichte hulp, informeren, toegang)	Ja

Hieronder volgt een korte toelichting op de 'nee-scores'.

- *Hangjongeren/hotspots*: In de beleidsstukken (Jaarverslag 2005 en evaluatie jeugdbeleid 2005) wordt over het thema Hangplekken vermeld dat 'er moet worden gezocht naar een vorm van preventie waarbij ook repressief kan worden opgetreden, maar waarbij de informatiebron, wat de straat-hoekwerker was, niet verloren gaat. Dit punt wordt verder uitgewerkt in het integraal veiligheidsbeleid en valt daarmee onder een andere portefeuille (openbare orde en veiligheid)'. Dit punt wordt echter niet uitgewerkt in het integraal veiligheidsbeleid. Het integrale veiligheidsbeleid heeft op dit punt ook geen inbreng ontvangen vanuit het beleidsterrein Jeugd.¹ Vanuit de portefeuille openbare orde en veiligheid wordt wel uitvoering gegeven aan sec de repressieve elementen (bijvoorbeeld aansturing en optreden vanuit de politie ten aanzien van overlastgevende/ criminele hangjeugd).
- *12-plus en 12-min*: bij 12-plus en 12-min beleid gaat het met name om signaleren van 'afglijdende' jongeren en deze adequaat opvangen en begeleiden. Vanuit het integrale jeugdbeleid wordt geen aandacht aan deze thematiek besteed². In het nieuwe WMO-beleid zal dat wel het geval (moeten) zijn.
- *Allochtone jongeren*: dit thema komt niet voor in de beleidsdocumenten, terwijl er in Edam met name Marokkaanse jongeren aandacht behoeven.
- *Kinderopvang*: kinderopvang wordt in de beleidsstukken niet genoemd als apart thema als mogelijk instrument van het integrale jeugdbeleid, bijvoorbeeld in de zin van vindplaats voor groei- en ontwikkelingsstoornissen.
- *Jongerenhuisvesting*: wordt in geen enkel beleidsstuk genoemd als mogelijk thema, terwijl het algemeen bekend is dat jongeren in Edam-Volendam moeilijk aan zelfstandige huisvesting kunnen komen.
- *Werk en inkomen*: wordt in geen enkel beleidsstuk genoemd.
- *Brede school*: wordt niet genoemd in de beleidsstukken als mogelijk instrument om jeugdbeleid, welzijnsbeleid, sportbeleid en gezondheidszorgbeleid te verknopen.
- *Leerplicht*: wordt niet genoemd in de beleidsstukken als instrument om het afglijden van jongeren richting overlast en criminaliteit tegen te gaan en preventief jeugdbeleid te voeren.
- *Jeugdgezondheidszorg*: wordt niet genoemd als thema in de beleidsstukken, bovendien participeert de GGD niet in de stuurgroep integraal jeugdbeleid.
- *Sportparticipatie*: wordt wel genoemd in de beleidsstukken, maar vanuit het perspectief van integraal jeugdbeleid wordt de sportparticipatie als thema niet beschouwd als instrument van bijvoorbeeld preventief jeugdbeleid.

¹ Het Integraal Veiligheidsbeleid van de gemeente Edam-Volendam is gebaseerd op het landelijke Kernbeleid Veiligheid. In dit Kernbeleid wordt, vanuit de eigen verantwoordelijkheid van de afdelingen, een inhoudelijke bijdrage verwacht vanuit de diverse beleidsterreinen. De verantwoordelijkheid voor het oppakken van bepaalde inhoudelijke bijdragen vanuit de respectievelijke beleidsterreinen blijft dus binnen de betreffende programma's c.q. portefeuilles vallen.

² Op scholen in het voortgezet onderwijs functioneren wel zorgadviesteams, maar deze spelen geen rol van betekenis in het integrale jeugdbeleid.

- *Sport en gezondheid*: sport als instrument om de gezondheid van jongeren te bevorderen (bijvoorbeeld in de strijd tegen overgewicht of overmatig middelengebruik) wordt niet als zodanig expliciet in de beleidsstukken genoemd.
- *Cultuur (consumptie dan wel beoefening)*: wordt niet als thema genoemd in de beleidsstukken.

De conclusie moet zijn dat het integrale jeugdbeleid in Edam-Volendam in de praktijk niet integraal is. Er ontbreken specifieke terreinen en thema's. Dat is op zich niet erg. Integraal jeugdbeleid betekent niet per se dat op alle mogelijke terreinen en thema's ook daadwerkelijk beleid moet worden gevoerd. Dat is uiteindelijk een politieke keuze. Die keuze moet echter wel zijn gestoeld op een objectieve analyse van het nut en de noodzaak wel of niet beleid te voeren. Deze analyse is niet gemaakt, althans niet expliciet in de nota integraal jeugdbeleid uit 2003. Deze analyse is ook niet gemaakt in de documenten die na 2003 in het kader van het integrale jeugdbeleid zijn verschenen.

Een logisch gevolg van het ontbreken van terreinen en thema's in het integrale jeugdbeleid is dat ook niet alle in theorie beschikbare instrumenten worden benut. We noemen vier belangrijke instrumenten die niet benut worden:

- *Buurtsignaleringsnetwerken (12-min)*: problemen signaleren bij jongeren in de sfeer van ontwikkeling en opvoeding door een netwerk van scholen, welzijnsinstellingen, consultatiebureau, jongerenwerk, etcetera.
- *Straathoekwerk*: dit instrument is bij wijze van experiment een jaar ingezet, maar werd als niet-effectief beoordeeld omdat de straathoekwerkster niet repressief kon optreden. Dit argument wekt bevreemding omdat niet-repressief optreden nu juist een wezenskenmerk is van straathoekwerk. Repressief optreden is voorbehouden aan de politie waarmee het straathoekwerk nauw zou moeten samenwerken.
- *De GGD als uitvoerder van preventief jeugdbeleid*: de GGD heeft een enorme expertise niet alleen op het gebied van jeugdgezondheidszorg, maar ook over preventief jeugd(zorg)beleid. Van deze expertise wordt niet of nauwelijks gebruikgemaakt.
- *Brede school*: brede school is een verzamelterm voor uiteenlopende initiatieven om bijvoorbeeld onderwijs, sport, welzijn, cultuur, gezondheid, en opvang rond het basisonderwijs te verknopen om een totaalaanbod voor leerlingen en ouders aan te kunnen bieden.

Hiermee willen we niet betogen dat deze instrumenten ook daadwerkelijk ingezet zouden moeten worden. Dat is aan het lokale bestuur en de lokale politiek om te beslissen. We willen alleen aangeven dat deze instrumenten ingezet zouden kunnen worden, maar dat dat om uiteenlopende redenen niet het geval is. Wat opvalt is dat deze instrumenten bij uitstek ingezet kunnen worden op de *raakvlakken* tussen beleidsterreinen en thema's, maar dat de inzet van dergelijke instrumenten dan wel vraagt om een *beleidsvisie* op deze raakvlakken. Wellicht dat het ontbreken van een dergelijke visie verklaart waarom deze instrumenten niet worden ingezet.

Over de inhoud van het integrale jeugdbeleid is een tweede observatie gerechtvaardigd. In de beleidsstukken, te beginnen vanaf de nota integraal jeugdbeleid, zijn niet of nauwelijks concrete, meetbare doelstellingen genoemd. Voor zover doelstellingen wel genoemd worden, zijn zij nauwelijks SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) gedefinieerd, maar vooral in termen van processen en instrumenten. De beleidsstukken zijn verwoord in termen van concrete acties en voornemens. Dit maakt het uitermate lastig dwarsverbanden te leggen tussen de verschillende thema's en voorgenomen activiteiten.

Een derde observatie die moet worden gemaakt, is dat in de nota integraal jeugdbeleid een groot aantal voorstellen is genoemd die niet allemaal zijn voorgelegd aan de gemeenteraad. Waarom bepaalde voorstellen wel en andere voorstellen niet zijn voorgelegd, is onduidelijk.

Vanuit deze drie observaties kan worden vastgesteld dat het integrale jeugdbeleid van de gemeente Edam-Volendam niet transparant is.

3.3 De beleidscyclus van het integrale jeugdbeleid

De ideale beleidscyclus is in paragraaf 2.1.2. geschetst. Als we deze cyclus (jaarlijks) toepassen op het integrale jeugdbeleid van de gemeente Edam-Volendam, ontstaat het volgende beeld.

2001

- *Mei 2001*: de gemeenteraad beoordeelt de kadernota jeugdbeleid als onvolledig.
- *Oktober 2001*: de start van het traject integraal jeugdbeleid.
- *Oktober 2001*: instelling stuurgroep integraal jeugdbeleid.

2002

- *Geheel 2002*: diverse activiteiten in het traject integraal jeugdbeleid.
- *Geheel 2002*: geen nota integraal jeugdbeleid verschenen.
- *December 2002*: nota buurthuiswerk vastgesteld door de gemeenteraad. Verzoek aan de welzijnsinstellingen een evenwichtig activiteitenpakket te ontwikkelen voor drie groepen jongeren in verschillende leeftijdsfasen.

2003

- *27 maart 2003*: de nota integraal jeugdbeleid is vastgesteld door de gemeenteraad. De looptijd van het integraal jeugdbeleid is vier jaar, eind 2006 moet het nieuwe beleid zijn vastgesteld.
- *4 november 2003*: installatie van de jongerenraad.
- *Geheel 2003*: geen separate rapportage over de voortgang van het jeugdbeleid aan de gemeenteraad.

2004

- *April 2004*: plan van aanpak voor het terugdringen drugsgebruik vastgesteld door de gemeenteraad.
- *September 2004*: in het jaarverslag 2003 wordt geen melding gemaakt van de resultaten van het integrale jeugdbeleid.
- *November 2004*: programmabegroting 2005: summier verslaglegging van de voortgang van de onderdelen van het jeugdbeleid.
- *Geheel 2004*: geen separate rapportage over de voortgang van het integrale jeugdbeleid aan de raad.

2005

- *Mei 2005*: in de voorjaarsnota wordt het project Leefstijl aangekondigd.
- *Juli 2005*: summier verslag over de voortgang van enkele onderdelen van het integrale jeugdbeleid in het jaarverslag 2004.
- *September 2005*: evaluatie straathoekwerk 2004/2005 wordt voorgelegd aan de stuurgroep.
- *November 2005*: programmabegroting 2006 rapporteert summier over de voornemens jeugdbeleid. Er wordt aangekondigd dat begin 2006 een voorstel over continuering van het jeugdbeleid wordt gedaan.
- *Geheel 2005*: geen separate rapportage over de voortgang van het integrale jeugdbeleid aan de raad.

2006

- *Februari 2006*: nota evaluatie drugsbeleid ter kennisgeving voorgelegd aan de gemeenteraad.
- *Februari 2006*: evaluatie jeugdbeleid 2005 ter kennisgeving voorgelegd aan de raad. De evaluatie is louter een financiële evaluatie en bevat geen voorstel voor continuering van het jeugdbeleid na 2006.
- *Juli 2006*: jaarverslag 2005: kort verslag over de voortgang van enkele onderdelen van het integrale jeugdbeleid.
- *juli 2006*: summier verslag over de voortgang van enkele onderdelen van het integrale jeugdbeleid in de voorjaarsnota 2006.
- *November 2006*: programmabegroting 2007: summier verslag over de voornemens op het gebied van enkele onderdelen van het integrale jeugdbeleid.
- *Geheel 2006*: geen separate rapportage over de voortgang en de resultaten van het integrale jeugdbeleid aan de raad.

2007

- *Januari - april 2007*: nog geen voorstel voor continuering integraal jeugdbeleid na 2006 verschenen.

De hierboven gepresenteerde (noodzakelijkerwijs gecomprimeerde) beleids-cyclus van de gemeente Edam-Volendam laat hiaten zien. De belangrijkste hiaat is dat vanaf het moment dat de nota integraal jeugdbeleid (maart 2003) is vastgesteld, op geen enkel moment integraal aan de gemeenteraad de vorderingen en resultaten van het integrale jeugdbeleid zijn voorgelegd. Niet in 2004, niet in 2005 en ook niet in 2006. Wel is in verschillende documenten (begroting, jaarverslag voorjaarsrapportage en aparte nota's van rapportages over andere onderwerpen (bijvoorbeeld het drugsbeleid)) gefragmenteerd gerapporteerd over de onderdelen van het integrale jeugdbeleid. Een ander hiaat is dat de raad in 2006 niet in de gelegenheid is gesteld een gefundeerde beslissing te nemen over het integrale jeugdbeleid na 2006. Feitelijk vigeert vanaf december 2006 een jeugdbeleid dat niet is gedekt door een door de raad genomen besluit.

3.4 Regie en organisatie van het integrale jeugdbeleid

De wijze waarop de gemeentelijke regiefunctie vorm krijgt, is in grote mate afhankelijk van de wijze waarop de gemeente het integrale jeugdbeleid heeft *georganiseerd*, zowel intern op ambtelijk niveau als extern in de overleggen met de partners.

De *strategische regiefunctie* ten aanzien van het integrale jeugdbeleid van de gemeente heeft betrekking op de (middel)lange termijnplanning, de algemene doelstellingen en inzet van middelen, en de afstemming van het beleid met de strategische partners. In Edam-Volendam zijn dat de partijen die participeren in de stuurgroep integraal jeugdbeleid onder voorzitterschap van de wethouder integraal jeugdbeleid. Twee observaties zijn van belang voor het functioneren van de stuurgroep. In de eerste plaats ontbreekt de GGD in deze stuurgroep. De GGD is enerzijds een belangrijke uitvoerder van onderdelen van integraal jeugdbeleid, anderzijds kan de GGD op dit terrein ook een belangrijke bijdrage leveren aan de beleidsontwikkeling.

Een tweede observatie is dat de meningen van de externe partners over het functioneren van de stuurgroep uiteen lopen. Deze observatie ontleen we aan de gesprekken met vijf externe partners die lid zijn van de stuurgroep (Bureau Jeugdzorg, Stichting Katholiek Onderwijs Volendam, Stichting Club en Buurthuiswerk Volendam, Stichting Welzijn Edam en de politie).

Twee partners geven aan dat het eigen belang van de instellingen die deelnemen aan de stuurgroep te vaak prevaleert boven het hogere doel van een integraal en daadkrachtig jeugdbeleid in Edam-Volendam. De stuurgroep heeft volgens hen dan ook meer het karakter van een werkgroep, waarin partijen punten naar voren kunnen brengen die zij belangrijk vinden, dan van een stuurgroep. Eén van de externe partners heeft dan ook besloten in de stuurgroep een persoon af te vaardigen die op een lager (in casu uitvoerend) niveau opereert in de eigen organisatie. Enkele andere partners daarentegen waarderen de netwerkfunctie van de stuurgroep en geven aan via de stuurgroep een zinvolle bijdrage aan het integrale jeugdbeleid te kunnen geven. De stuurgroep creëert draagvlak voor het jeugdbeleid en fungeert als klankbord voor de gemeente, aldus deze partners.

Een nadere analyse van de notulen van de stuurgroep bevestigt het beeld van de stuurgroep als werkgroep/lobbyclub. De notulen laten zien dat de stuurgroep het integrale beleid als zodanig niet of nauwelijks bespreekt, maar met name aandacht besteedt aan concrete onderdelen van dat beleid. De notulen maken duidelijk dat de stuurgroep vooral een operationeel overleg is waar lopende zaken worden doorgesproken.

Drie van de vijf geïnterviewde partners ervaren een gebrek aan gemeentelijke visie op het integraal jeugdbeleid. De gemeente voert volgens hen een ad hoc beleid dat teveel gericht is op het aanpakken van praktische zaken en niet op grotere structuren. Aan de andere kant geven drie van de vijf partners aan, het bestaan van het integraal jeugdbeleid 'an sich' een positief gegeven te vinden (hiervoor was er immers helemaal geen integraal jeugdbeleid). De gemeente moet volgens hen dan ook vooral weer een nieuwe beleidsnota maken. Suggesties voor verbetering zijn er echter wel degelijk, zowel op financieel als organisatorisch gebied.

De *operationele regiefunctie* van de gemeente wordt vormgegeven vanuit de afdeling Inwonerszaken, sectie Beleid. Vanuit de ambtelijke organisatie van de gemeente Edam-Volendam wordt op meerdere plekken gewerkt aan onderdelen van integraal jeugdbeleid: onderwijs, veiligheid, sport, welzijn en WMO. Op operationeel niveau weten ambtenaren elkaar doorgaans goed te vinden; de schaalgrootte en de omvang van het ambtelijk apparaat van de gemeente Edam-Volendam vergemakkelijken dat. De operationele regiefunctie van de gemeente is vooralsnog zo veel mogelijk geborgd in de kleinschaligheid van de gemeentelijke organisatie en de korte (persoonlijke) lijnen met de (externe) partners.

Er is echter geen formeel ambtelijk platform (bijvoorbeeld een stuur- of coördinatiegroep) waarin de diverse afdelingen die bijdragen aan het integrale jeugdbeleid, met enige regelmaat bijeenkomen om het beleid door te spreken. Afstemming en overleg tussen de relevante ambtelijke afdelingen vindt op ad hoc basis plaats en heeft in het verleden wel geleid tot het langs elkaar heenlopen van initiatieven (dubbel werk).

Het ontbreken van een intern platform waar afstemming en overleg plaatsvindt, heeft tot gevolg dat, in sturingstermen gesproken, het niet duidelijk is waar het sturingsprimaat ligt met betrekking tot de diverse thema's die op de snijvlakken van bijvoorbeeld jeugd en onderwijs en van bijvoorbeeld jeugd en WMO liggen. De vraag 'wie trekt op welke momenten aan welke touwtjes' kan hiermee vanuit het perspectief van het integrale jeugdbeleid niet beantwoord worden.

4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen. De eerste onderzoeksvraag (naar de feitelijke ontwikkelingen in het beleid) wordt beantwoord in paragraaf 4.1. In paragraaf 4.2. gaan we in op de tweede onderzoeksvraag (de effectiviteit van het gevoerde beleid). De derde onderzoeksvraag (de aanknopingspunten voor verbeteringen) behandelen we in paragraaf 4.3 en mondt uit in een aantal aanbevelingen.

4.1 Feitelijke ontwikkelingen in het beleid

De eerste onderzoeksvraag luidde als volgt:

1 Welke ontwikkelingen hebben vanaf 2000 plaatsgevonden in het integrale jeugdbeleid van de gemeente Edam-Volendam?

Deze vraag is uitgesplitst in een aantal deelvragen. Hieronder beantwoorden we deze deelvragen.

1a Welke beleidsdoelen zijn vastgesteld op welke beleidsterreinen?

De beleidsdoelen van het integrale jeugdbeleid zijn voor het eerst geformuleerd in de actienota integraal jeugdbeleid van 2003. Het zijn vooral instrumentele, intentionele, procesmatig geformuleerde doelen in de vorm van voorstellen. In de nota worden niet of nauwelijks inhoudelijke doelstellingen geformuleerd die betrekking hebben op de volle breedte van wat integraal jeugdbeleid kan zijn. Op een aantal terreinen worden geen voorstellen geformuleerd. Op de terreinen waarvoor wel voorstellen worden geformuleerd, worden deze niet altijd voorgelegd aan de gemeenteraad. In dat opzicht is het jeugdbeleid niet integraal te noemen.

1b Welke beleidsinstrumenten zijn op welke wijze ingezet?

De gemeente Edam-Volendam beschikt over diverse instrumenten die zij kan inzetten bij het integrale jeugdbeleid. Deze instrumenten kunnen op verschillende niveaus worden ingezet. Op het strategische niveau beschikt de gemeente over de stuurgroep integraal jeugdbeleid. Deze stuurgroep is de afgelopen jaren regelmatig bijeengekomen en heeft in haar vergaderingen de diverse onderdelen van het integrale jeugdbeleid besproken. Uit onze analyse van de notulen van de stuurgroep en uit de gesprekken met de leden van de stuurgroep blijkt dat de stuurgroep vooral op operationeel/uitvoerend niveau heeft gefunctioneerd. De stuurgroep heeft op het strategische niveau van het integrale beleid nauwelijks gestuurd. Dit kan voor een belangrijk deel worden verklaard door de constatering dat het jeugdbeleid in Edam-Volendam op papier en in de praktijk nauwelijks het predicaat integraal verdient.

Op het tactisch/operationele niveau beschikt de gemeente Edam-Volendam over diverse instrumenten:

- a. de straathoekwerker (ingezet voor zicht op de hangjeugdproblematiek, na een jaar evalueren niet gecontinueerd);
- b. de sportbuurtwerker (breedtesport, ook in verband met de bestrijding van de overlast van hangjeugd);
- c. de activiteiten van beide welzijnstichtingen voor jongeren (vrijtijdsbesteding);
- d. de scholen die het project 'Leefstijl' uitvoeren;
- e. de jongerenraad die enkele malen is bijeengekomen.

Over de inzet van de straathoekwerker is separaat gerapporteerd. De conclusie luidde dat de inzet van de jongerenwerker niet tot de gewenste resultaten heeft geleid. Over de inzet en de resultaten van de overige instrumenten is in het kader van de verantwoording met betrekking tot het integrale jeugdbeleid niet separaat dan wel in onderlinge samenhang gerapporteerd. In dat opzicht kan over de inzet van deze instrumenten weinig worden gezegd. De eerste signalen over de inzet van het project 'Leefstijl' op de basisscholen lijken positief, maar er heeft nog geen inhoudelijke evaluatie plaatsgevonden.

1c Zijn alle beschikbare instrumenten op een rechtmatige, doelmatige en doeltreffende wijze ingezet?

Deze vraag is nauwelijks te beantwoorden, omdat er geen sprake is van een periodieke geïntegreerde terugrapportage over hoe de instrumenten zijn ingezet en de resultaten die daarmee behaald zijn. Er zijn geen aanwijzingen dat de instrumenten niet rechtmatig en doeltreffend zijn ingezet.

1d In hoeverre is in de opzet, uitvoering en evaluatie van het beleid rekening gehouden met relevante landelijke ontwikkelingen in het (integrale) jeugdbeleid?

Expliciete verbanden met relevante landelijke ontwikkelingen worden in de actienota integraal jeugdbeleid uit 2003 niet gelegd. Relevante recente landelijke ontwikkelingen als de invoering van de WMO, de wet op de jeugdzorg en de ouder-kindcentra¹ worden wel genoemd in verband met het integrale jeugdbeleid, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de recentelijk verschenen WMO-inventarisatienota. De uitwerking van de WMO wat het integraal jeugdbeleid betreft, staat gepland voor 2008. Of ook in de uitvoering van het integrale jeugdbeleid daadwerkelijk de landelijke ontwikkelingen worden meegenomen, zal in de nabije toekomst blijken.

¹ Ook wel centra voor jeugd en gezin genoemd, een laagdrempelige voorziening waar ouders met vragen over opvoed- en gezinsondersteuning terecht kunnen en van waaruit ook hulp en opvang kan worden geboden.

1e *Hoe is ambtelijk sturing gegeven aan het beleid in de afgelopen zes jaar (ambtelijke regie)?*

Er is binnen de gemeentelijke organisatie geen platform om sturing te geven aan het integrale jeugdbeleid. Afstemming en coördinatie heeft deels in de informele sfeer plaatsgevonden (ambtenaren zoeken elkaar op) en deels in de stuurgroep integraal jeugdbeleid. De ambtelijke regiefunctie is niet geborgd in de ambtelijke organisatie van het integrale jeugdbeleid.

1f *Op welke wijze zijn de externe partners betrokken geweest bij dit beleid (opzet, uitvoering en evaluatie)?*

De partners hebben een inbreng gehad in de opzet van het integrale jeugdbeleid bij het vaststellen van de actienota (via de panelgesprekken met professionals). De betrokkenheid van de externe partners bij de uitvoering van het beleid krijgt vooral vorm via de participatie in de stuurgroep. Daar de stuurgroep een hoog operationeel karakter heeft, gaat het hier dus om betrokkenheid op uitvoerend niveau en niet zozeer om betrokkenheid bij het opzetten/doordenken van het integrale jeugdbeleid als zodanig. Het is opvallend dat de GGD (een belangrijke partner van de gemeente in het preventieve jeugdzorgbeleid) niet is vertegenwoordigd in de stuurgroep.

1g *Hoe is politiek/bestuurlijk sturing gegeven aan dit beleid (bestuurlijke regie)?*

De bestuurlijke regie is in handen van de wethouder integraal jeugd-beleid. Hij wordt 'gevoed' door een periodiek stafoverleg waarin de ambtenaren die zich bezig houden met sportbeleid, welzijnsbeleid, WMO en integraal jeugdbeleid *bilateraal* overleg voeren met de wethouder integraal jeugdbeleid. De wethouder is voorzitter van de stuurgroep integraal jeugdbeleid van de gemeente Edam-Volendam. In dat overleg effectueert de gemeente haar regierol richting de partners met wie wordt samengewerkt in het integrale jeugdbeleid.

4.2 De effectiviteit van het gevoerde beleid

De tweede onderzoeksvraag luidde:

2 Hoe effectief is het integrale jeugdbeleid geweest in Edam-Volendam?

Ook deze vraag is onderverdeeld in zeven deelvragen, die hieronder worden beantwoord.

2a *In hoeverre zijn de doelstellingen van het integrale jeugdbeleid SMART-geformuleerd?*

De doelstellingen van het integrale jeugdbeleid zijn niet SMART-geformuleerd. Niet in termen van te bereiken resultaten (output) en niet in termen van maatschappelijke gevolgen (outcome). De doelstellingen hebben een hoog instrumenteel en procesmatig karakter.

2b *In hoeverre is op een systematische wijze nagegaan of de gestelde doelen ook daadwerkelijk behaald zijn?*

Er is niet jaarlijks op systematische wijze nagegaan of de doelen van het integrale jeugdbeleid zijn bereikt. Alleen over het jaar 2005 heeft een evaluatie plaatsgevonden. Deze was echter hoofdzakelijk financieel van aard.

2c *Welke doelen zijn gehaald en welke niet?*

De mate van doelbereik kan moeilijk achterhaald worden, omdat doelstellingen niet in SMART-termen geformuleerd zijn en daarmee niet of nauwelijks meetbaar zijn. Wel kunnen we van de vijftien voorstellen uit de nota integraal jeugdbeleid nagaan of deze zijn gerealiseerd of niet. Het resultaat is weergegeven in tabel 4.1.

Tabel 4.1 Realisatie van de vijftien voorstellen uit de nota integraal jeugdbeleid

Voorstelnummer en thema	Voorstel	Gerealiseerd?	Opmerkingen*
1 Participatie	Een stichting jongerenraad initiëren en subsidiëren.	Ja, in november 2003.	Functioneert met moeite. Bestaat nog wel, maar is sinds eind 2005 niet meer bijeen geweest.
2 Participatie	Panels voor ouders initiëren en subsidiëren.	Nee	Hier is geen prioriteit aan gegeven vanwege onvoldoende ambtelijke capaciteit..
3 Participatie	Voortzetting en uitbreiding van taken van de stuurgroep integraal jeugdbeleid.	Deels: de stuurgroep is inderdaad voortgezet. Uitbreiding van taken zal in 2007 aan de orde komen.	
4 Participatie	Initiëren en subsidiëren van een jaarlijkse gemeentebrede discussiedag.	Nee	Hier is geen prioriteit aan gegeven vanwege onvoldoende ambtelijke capaciteit.
5 Speelruimte	Realiseren omkooide speelgelegenheid in Volendam.	Nee	Wordt in de loop van 2007 gerealiseerd.
6 Speelruimte	Realiseren omkooide speelgelegenheid in Edam.	Nee	Wordt in de loop van 2007 gerealiseerd.
7 Hangplekken	Initiëren van overleg met de jongerenraad en de omwonenden.	Ja	Gerealiseerd door de straathoekwerker.
8 Hangplekken	Aanstellen van een straathoekwerker voor de periode van een jaar.	Ja	Straathoekwerk is daarna niet gecontinueerd.

Vervolg tabel 4.1 Realisatie van de vijftien voorstellen uit de nota integraal jeugd beleid

Voorstelnummer en thema	Voorstel	Gerealiseerd?	Opmerkingen*
9 Hangplekken	Onderzoeken van de mogelijkheid tot het inrichten van twee jongeren ontmoetingsplaatsen.	Nee	Toenmalig portefeuillehouder voorzag problemen met waar deze JOP's dan zouden moeten komen. Het JIP zou te weinig jongeren bereiken.
10 Voorzieningen	Afbouwen subsidie aan het JIP.	Ja	Vrijkomend geld is gebruikt voor de pilot straathoekwerk. Hiervoor is door Stichting Welzijn Edam subsidie aangevraagd. Het college heeft dit echter niet in het prioriteitenprogramma opgenomen.
11 Vrijtijdsbesteding	Initiëren en subsidiëren van een internationaal uitwisselingsprogramma.	Nee	Op dit moment gebruiken zes basisscholen deze methode.
12 Opvoedingsondersteuning en voorlichting	Invoering van de methode Leefstijl in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Organiseren van een congres voor professionals en de besturen van organisaties.	Deels	
13 Opvoedingsondersteuning en voorlichting		Nee	
14 Opvoedingsondersteuning en voorlichting	Detacheren van eenagogisch werker als coördinator opvoedingsondersteuning.	Nee	In de programmabegroting van 2004 geeft het college aan, te kiezen voor een minder vergaande en intensieve uitvoering van het jeugd beleid.
15 Opvoedingsondersteuning en voorlichting	Realiseren van een pilot opvoedingsondersteuning in combinatie met zwangerschapsgymnastiek.	Nee	Hiervoor heeft Eevan Jeugdgezondheidszorg begin 2007 een begroting ingediend.

Uit het bovenstaande schema kan worden geconcludeerd dat zeven van de vijftien thema's niet zijn gerealiseerd. Twee worden naar verwachting in de loop van 2007 gerealiseerd en twee voorstellen zijn slechts gedeeltelijk gerealiseerd.

2d In hoeverre zijn de behaalde resultaten van het beleid te herleiden tot de geleverde beleidsinspanningen?

Er is een aantal resultaten behaald (zie het bovenstaande schema). Er zijn echter vooraf geen gewenste resultaten geformuleerd in termen van output of outcome. De resultaten zijn geformuleerd in termen van intenties, voornemens en processen. In dat opzicht kan voor die resultaten die behaald zijn, vastgesteld worden dat zij het resultaat, dan wel het gevolg zijn van de geleverde beleidsinspanning.

2e Heeft de modulaire (thematische) aanpak van het integrale jeugdbeleid bijgedragen aan de effectiviteit van het beleid?

De effecten van het beleid hebben wij niet kunnen vaststellen. De bijdrage van de modulaire aanpak aan het effect van het beleid is niet na te gaan.

2f Heeft de interactieve opzet van het beleid bijgedragen aan de effectiviteit van het beleid?

Ook hier geldt weer dat wij geen beleidseffecten in termen van output en outcome hebben kunnen vaststellen en wij dus in dat opzicht de vraag niet kunnen beantwoorden. Wel kunnen we aangeven dat de interactieve opzet van het beleid bij de start met de actienota eerder een polariserende dan een integrerende werking heeft gehad. De vraag of de interactieve opzet van het beleid in de vorm van de stuurgroep waarin de partners kunnen meepraten en -denken over de opzet en uitvoering van het integrale jeugdbeleid, heeft bijgedragen aan de effectiviteit van het beleid, is niet eenduidig te beantwoorden. De status van de stuurgroep is een adviserende, het is uiteindelijk de gemeente (in casu de raad) die beslist over de koers van het integrale jeugdbeleid. Het is een feit dat de bijdrage van de stuurgroep niet door alle leden als effectief en slagvaardig wordt beschouwd en wij hebben geconstateerd dat de stuurgroep eerder op operationeel niveau 'stuurt' dan op strategisch niveau.

2g Welke externe omstandigheden en randvoorwaarden zijn van cruciale invloed geweest op de mate van doelbereiking?

Uit de beantwoording van de voorgaande vragen kan men concluderen dat het jeugdbeleid van Edam-Volendam niet integraal is. Daarvoor ontbreken terreinen en is op de terreinen waar wel beleid op geformuleerd is, de ambitie niet geformuleerd in termen van de te realiseren inhoudelijke en SMART-geformuleerde doelen. Dat maakt dat de verbindingen tussen de diverse terreinen waarop beleid is geformuleerd, onduidelijk zijn, wat tot gevolg heeft dat niet vanuit een integrale visie kan worden gestuurd. Deze constatering is voorgelegd aan diverse gesprekspartners, zowel binnen de gemeente als daarbuiten. De analyse was opmerkelijk eensluidend. Zowel ambtenaren als bestuurders als ook enkele externe partners gaven aan dat het in de gemeente Edam-Volendam moeilijk is om harde, toetsbare, ambitieuze doelen te formuleren. Edammers en Volendammers zijn gewend problemen zonder veel ophef aan te pakken en zelf op te lossen.

Het relatief gesloten karakter van de gemeenschap heeft wat dat betreft ook zijn weerslag op de bestuurscultuur. Korte praktische slagen prevaleren boven langetermijnvisies en kadernota's. Oplossingen 'in huis' prevaleren boven oplossingen waarbij professionals 'van buiten' worden ingezet. Dit gaat ten koste van de slagkracht van het beleid.

Gevraagd naar de achterliggende verklaringen voor deze constatering worden verschillende oorzaken genoemd:

- het gebrek aan ambtelijke capaciteit waardoor geen complexe beleids-trajecten kunnen worden ontwikkeld en opgestart en gekozen wordt voor snel realiseerbare korte termijn oplossingen;
- de noodzaak om rekening te houden met de complexe politieke realiteit, waarbij de Volendamse variant van het landelijke voornemen te korten op het ambtelijk apparaat, een belangrijke stempel drukt op nieuwe beleidsvoornemens;
- het gemak dat partijen ondervinden van de korte en directe lijnen: snelle toegang tot beslissers en dientengevolge goede mogelijkheden de eigen belangen te behartigen.

Voor een daadwerkelijk integraal, transparant, toetsbaar en vooral slagvaardig jeugdbeleid is het echter noodzakelijk dat heldere inhoudelijke beleidsdoelen geformuleerd worden, juist ook op de raakvlakken van de verschillende beleidsterreinen en dat daarbij volop gebruik wordt gemaakt van de kennis en expertise van professionele organisaties. Voor een dergelijk beleid is het noodzakelijk dat de integraliteit georganiseerd wordt, niet alleen extern, maar vooral ook om te beginnen intern, in de ambtelijke organisatie. Een belangrijke voorwaarde daarvoor is dat voldoende ambtelijke capaciteit wordt vrijgemaakt om het integrale jeugdbeleid uit te voeren. De capaciteit die de afgelopen jaren is ingezet, is onvoldoende gebleken.

En ten slotte, het beleid mag, nee, sterker nog, moet ambitie uitstralen. Doelstellingen moeten uiteraard reëel zijn, maar mogen een zekere ambitie uitstralen. Het is juist deze ambitie die maakt 'dat men er voor gaat' en die de integrale aansturing van het beleid mogelijk maakt. Dit betekent niet dat het beleid gedragen en uitgevoerd wordt door personen die niet gemotiveerd, enthousiast en ambitieus zijn, integendeel, men is vol lof over de personen die verantwoordelijk zijn voor het beleid, maar men ziet de spagaat waarin zij gevangen zijn.

4.3 Aanknopingspunten voor verbeteringen

Alvorens over te gaan tot het beantwoorden van de derde hoofdvraag, willen we eerst even stilstaan bij de situatie waarin het integrale jeugdbeleid van de gemeente Edam-Volendam zich momenteel bevindt. De nota integraal jeugdbeleid betrof de beleidsperiode 2003 tot en met 2006 en is dus al enkele maanden geleden afgelopen. Een nieuwe nota is nog niet vastgesteld, deze is nog in de maak. Dit is dus het moment voor de gemeente om een koers te bepalen ten aanzien van het jeugdbeleid. Dat er jeugdbeleid moet worden gevoerd, staat wel vast. Welk beleid gevoerd gaat worden, en de focus en reikwijdte van dat beleid staan nog ter discussie. Kiest men voor een integraal beleid in de volle breedte van wat integraal jeugdbeleid kan en zou moeten zijn of kiest men voor een beperkte beleidsblik met bescheiden doelstellingen en ambities. En wat voor gevolgen heeft deze keuze voor de ambtelijke organisatie wat betreft de benodigde capaciteit en de vereiste kennis?

Voor het jeugdbeleid relevante landelijke ontwikkelingen zoals de invoering van de WMO (prestatieveld 2 van de WMO heeft betrekking op opvoedingsondersteuning), de nieuwe wet op de jeugdzorg met de vijf geschakelde zorgfuncties en de vermoedelijke komst van ouder-kindcentra (ook wel centra voor jeugd en gezin genoemd) nopen eveneens tot een herbezinning op het integrale jeugdbeleid van Edam-Volendam.

Maar ook de problematiek van de jeugd in Edam-Volendam zelf dwingt tot nadenken over de nieuwe kaders van het integrale jeugdbeleid. Het problematische middelengebruik en de initiatieven ter doorbreking van (problematisch) groepsgedrag duiden op onderliggende problematiek die een integrale aanpak behoeft.

Wij zijn van mening dat de bovengenoemde drie invalshoeken zouden moeten leiden tot de conclusie dat in Edam-Volendam integraal jeugdbeleid in de volle breedte wenselijk is. Dat betekent niet dat op alle mogelijke deelterreinen in de volle omvang beleid moet worden geformuleerd. Wel moeten op alle terreinen van het integrale jeugdbeleid keuzes worden gemaakt. Het onderscheid tussen kernbeleid en perifeerbeleid kan als uitgangspunt fungeren bij het maken van deze keuzes. Zoals genoemd in hoofdstuk 3 kunnen in dit verband drie gradaties van sturing worden onderscheiden: de eerste gradatie waarbij de beleidsbepaling *uitsluitend* plaatsvindt vanuit het perspectief van het integrale jeugdbeleid, de tweede gradatie waarbij beleidsbepaling in *evenredige mate* plaatsvindt vanuit het perspectief van het integrale jeugdbeleid en het perspectief van een ander beleidsterrein en de derde gradatie waarbij beleidsbepaling primair plaatsvindt vanuit het *perspectief van een ander beleidsterrein* en het perspectief van het integrale jeugdbeleid een aanvullende is. Vanuit deze achtergrond beantwoorden wij de derde hoofdvraag van het onderzoek:

3 Welke aanknopingspunten zijn er voor verbeteringen in de doelmatigheid en doeltreffendheid van het integrale jeugdbeleid?

3a Kan het beleid SMARTER worden geformuleerd?

Het integrale jeugdbeleid in de huidige vorm hanteert geen SMART geformuleerde doelstellingen. Het antwoord op deze vraag luidt dan ook dat dat inderdaad kan en zelfs ook moet. SMART geformuleerde doelstellingen, een heldere toewijzing en benutting van de beschikbare beleidsinstrumenten, duidelijke plannings- en tijdlijnen en heldere afspraken over een periodieke evaluatie maken het integrale jeugdbeleid niet alleen doelmatiger en doeltreffender, maar ook meer transparant en controleerbaar.

3b Kunnen bestaande beleidsinstrumenten op een meer doelmatige en doeltreffende wijze worden ingezet?

Ook deze vraag moet met 'ja' beantwoord worden. Een voorwaarde daarvoor is wel dat de beleidsdoelen SMART-geformuleerd moeten zijn en dat in het beleid duidelijk moet worden gemaakt welke inzet van welke instrumenten moet leiden tot welke resultaten. In het huidige integrale jeugdbeleid kan niet worden aangegeven of de beleidsinstrumenten doelmatig en doeltreffend worden ingezet, simpelweg omdat dit niet goed is beschreven.

3c Kan de inzet van nieuwe instrumenten de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid vergroten?

Ook hierop kan een bevestigend antwoord worden gegeven. De invoering van de WMO en de vermoedelijke komst van de ouder-kindcentra bieden mogelijkheden om in het kader van het preventieve jeugdzorgbeleid de bestaande beleidsinstrumenten doelmatiger en doeltreffender in te zetten en door de combinatie met nieuwe instrumenten te komen tot een daadwerkelijk sluitende aanpak, bijvoorbeeld op het gebied van het signaleren van ontwikkelings- en opvoedingsproblemen.

3d Zijn er mogelijkheden om de regiefunctie van de gemeente te versterken?

Ja. Het beleid moet zowel intern als extern beter worden georganiseerd. Op intern gebied moet de ambtelijke regie letterlijk een plaats krijgen in de organisatie. Het integrale karakter van het jeugdbeleid veronderstelt dat vanuit meerdere beleidsterreinen vanuit de invalshoek van jeugd gezamenlijk beleid wordt geformuleerd. Dat houdt in dat gezamenlijke doelstellingen moeten worden geformuleerd (bijvoorbeeld op het snijvlak van jeugd en onderwijs, jeugd en volkshuisvesting, jeugd en sport en jeugd en welzijn). Dat betekent dat op andere vlakken, doelstellingen op elkaar moeten worden afgestemd. Dat betekent dat moet worden nagegaan welke beleidsinstrumenten gezamenlijk ingezet kunnen worden, meerdere doelen kunnen dienen. Dat betekent dat de onderlinge informatieverstrekking moet worden georganiseerd. Dat betekent dat er periodiek *integraal* gerapporteerd moet worden aan de wethouder

integraal jeugdbeleid. Een belangrijke voorwaarde voor het versterken van de regiefunctie is dat men voldoende ambtelijke capaciteit vrijmaakt om de regiefunctie daadwerkelijk op te pakken. De huidige capaciteit volstaat niet. Hoe omvangrijk de capaciteit dan wel moet zijn exact, is met name afhankelijk van de politieke keuzes die worden gemaakt met betrekking tot de prioriteiten in het nieuwe integrale jeugdbeleid.

De externe regiefunctie van de gemeente krijgt haar beslag in de stuurgroep integraal jeugdbeleid. Deze stuurgroep zou daadkrachtiger kunnen regisseren door zich meer dan nu het geval is, te richten op de hoofdlijnen van het integrale jeugdbeleid. Dat kan heel goed als het nieuwe beleid meer inhoudelijke doelstellingen gaat hanteren. De meer praktische operationele zaken zouden dan niet langer in de stuurgroep aan de orde hoeven te komen. Daar zijn (ambtelijke) werkgroepen voor.

BIJLAGE 1

Geraadpleegde beleidsstukken

- *Breedtesportproject Zaanstreek-Waterland 2002-2007*. Subsidieaanvraag in het kader van de Breedtesportimpuls van het ministerie van VWS, mei 2001.
- *Nota buurthuiswerk in Edam-Volendam*, december 2002.
- *Nota integraal jeugdbeleid*, maart 2003.
- *Programmabegroting 2004*, november 2003.
- *Plan van aanpak terugdringing druggebruik in de gemeente Edam-Volendam*. Projectgroep terugdringing druggebruik Edam-Volendam, januari 2004.
- *Jaarverslag 2003*, september 2004.
- *Programmabegroting 2005*, november 2004.
- *Voorjaarsnota 2005*, mei 2005.
- *Jaarverslag 2004*, juli 2005.
- *Evaluatie straathoekwerk 2004-2005*, september 2005.
- *Programmabegroting 2006*, november 2004.
- *Evaluatie jeugdbeleid 2005*, februari 2006.
- *Evaluatie drugsbeleid 2005*, februari 2006.
- *Jaarverslag 2005*, juli 2006.
- *Inventarisatienota WMO*, april 2006.
- *De jeugd in Edam in beweging!* Subsidieaanvraag in het kader van de BOS-impuls van het ministerie van VWS, april 2006.
- *Jongeren in beweging in Volendam*. Subsidieaanvraag in het kader van de BOS-impuls van het ministerie van VWS, april 2006.

- *Voorjaarsnota 2006, juli 2006.*
- *Bestedingsvoorstel 50 euro per geboorte, augustus 2006.*
- *Bestedingsvoorstel incidentele middelen ROA 2005, augustus 2006.*
- *Kadernota WMO, november 2006.*
- *Programmabegroting 2007, november 2006.*
- *Prioriteitenbegroting 2007, november 2006.*
- *Notulen stuurgroep integraal jeugdbeleid.*
- *Notulen jongerenraad.*

BIJLAGE 2

Geïnterviewde personen

Bestuurders

- Dhr. W.J.F.M. van Beek, burgemeester.
- Dhr. D.K.W. Hendriks, gemeentesecretaris.
- Dhr. T.G.C. Luyckx, wethouder integraal jeugdbeleid.

Ambtenaren

- Dhr. M. Beerhorst, coördinator integraal veiligheidsbeleid.
- Dhr. E. de Ru, coördinator afdeling Inwonerszaken, sectie Beleid.
- Mevr. S. de Groot, beleidsmedewerker volksgezondheid en beleidsmedewerker drugs.
- Mevr. E. Peterse, beleidsmedewerker sport.
- Dhr. S. Smit, beleidsmedewerker onderwijs.
- Mevr. M. Vrind, beleidsmedewerker jeugd en beleidsmedewerker drugs.

Externe partners

- Mevr. G. Kok, Stichting Moedige Moeders.
- Mevr. I. Koning, Stichting de Gezonde Toekomst.
- Dhr. G. Kusters, Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam.
- Dhr. H. Mul, Stichting Welzijn Edam.
- Mevr. G. van Nooijen Kooij & mevr. M. Oosting, GGD Zaanstreek-Waterland.
- Dhr. J. Schilder, Stichting Club en Buurthuiswerk Volendam.
- Dhr. M. Schipper, politie Zaanstreek Waterland.
- Dhr. J. Tol, Stichting Katholiek Onderwijs Volendam.

